

Birlikte 100. sayı

**Aracı Kurumların 2010/09 Dönemi
Faaliyet Verileri (sayfa 8)**

**Aracı Kurumların 2010/09 Dönemi
Finansal Verileri (sayfa 20)**

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), aracı kuruluşların üye olduğu, kamu tüzel kişiliğini haiz özdüzenleyici bir meslek kuruluşudur.

Birliğin 103 aracı kurum, 1 vadeli işlemler aracılık şirketi ve 41 banka olmak üzere toplam 145 üyesi vardır.

TSPAKB Adına İmtiyaz Sahibi

E. Nevzat Öztangut
Başkan

Genel Yayın Yönetmeni

İlkay Arıkan
Genel Sekreter

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Alparslan Budak
Genel Sekreter Yardımcısı

Editör

Ekin Fıkırkoca
Müdür Yardımcısı/Araştırma ve İstatistik

Tasarım

Cennet Türker
Uzman/Eğitim ve Tanıtım
Efsun Ayça Değertekin
Uzman/Araştırma ve İstatistik

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj

Cennet Türker
Uzman/Eğitim ve Tanıtım

Yayın Türü: Yaygın, süreli

Sermaye piyasasında *GüNDeM*, TSPAKB'nin aylık iletişim organıdır. Para ile satılmaz.

TSPAKB

Büyükdere Caddesi No:173
1. Levent Plaza Kat:4
1. Levent 34394 İstanbul
Tel:212-280 85 67 Faks:212-280 85 89
www.tspakb.org.tr
info@tspakb.org.tr

Basım

Printcenter

Bu rapora www.tspakb.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

Sermaye piyasasında *GüNDeM*, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB) tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu raporda yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler, hazırlandığı tarih itibarıyla güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPAKB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Raporda yer alan bilgiler kaynak gösterilmek şartıyla izinsiz yayınlanabilir.

Değerli *GüNDeM* okurları,

Aylik yayınlımız Sermaye Piyasasında Gündem dergisinin 100. sayısından sizlere seslenmekten büyük bir mutluluk duyuyorum. Eylül 2002’de kurucu başkanımız Yusuf Ziya Toprak’ın önderliğinde hayata geçirilen bu bülten, 8 yılı aşkın süredir kesintisiz olarak sizlerle buluşuyor.

170 makalenin yayınlandığı bu süre zarfında dergimizde, sektör çalışanlarımızın ulusal ve uluslararası piyasalardaki son gelişmeler hakkında bilgilendirilmesi adına, farklı kaynaklardan topladığımız veriler objektif bir gözle irdelendi, yabancı sermaye piyasaları ele alındı, dünyada uygulama alanı bulan yatırım araçları tanıtıldı.

Aynı zamanda, Birliğimiz tarafından derlenen aracı kurum sektörüne ilişkin faaliyet ve finansal veriler de yaptığımız bu araştırmaların bir parçası oldu. Sektörümüzün gidişatı hakkında önemli ipuçları barındıran bu istatistikleri hem internet sitemiz aracılığıyla kamuoyuna sunduk, hem de ilerleyen sayfalarda olduğu gibi analiz edip, sektörün performansını değerlendirdik.

Etkin bir iletişim aracı olmasını umarak ilk sayısını çıkardığımız dergimiz, gururla söylemeliyim ki beklentilerimizi aşarak sektörün bilgi kaynağı haline dönüştü.

Bunların yanı sıra Gündem, piyasamızın tanınırlığının artırılmasını sağlayarak Birliğimizin ve sektörümüzün dışa açılan penceresi konumuna geldi. Sektör tem-

silcileri, kamu kuruluşları ve üniversiteleri kapsayan dağıtım ağıyla dergimiz geniş bir okuyucu kitlesiyle buluşurken, araştırmalarımız hem yazılı basında hem de akademik çalışmalarda referans kaynak olarak kullanıldı.

Nisan 2001’de Birlik olarak faaliyetlerimize başlarken, benim de bir parçası olma onuruna sahip olduğum yönetim kurulu, aracılık sektörünün ve sermaye piyasalarının geliştirilmesi amacıyla yola çıktı. Birlik, sermaye piyasası meslek personelinin lisans ve sicillerinin tutulduğu, çalışanların mesleki donanımlarının güçlendirildiği, aracılık sektörünün hem yurtiçinde hem de yurtdışında tanıtıldığı bir platform olarak konumlandırıldı.

Bu faaliyetlerimizde 9 yılda çok önemli yol kat ettiğimize inanıyorum. Birliğimizin her geçen yıl fiziki altyapısını geliştirdiği lisanslama ve sicil tutma sistemine 40.000’den fazla kişi kayıtlı hale geldi. Diğer taraftan, geçen süre zarfında çeşitlendirmeye devam ettiğimiz eğitim faaliyetlerimiz ise artık daha fazla kişiye, daha fazla noktadan ulaşıyor. Yalnızca 2010 yılında eğitim verdiğimiz kişi sayısı 6.700 kişi civarında. Yanı sıra, biliyorsunuz rakamlara dökemeyeceğimiz pek çok faaliyetimiz de bulunuyor. Sermaye piyasası ve ilgili mevzuatta yapılması planlanan değişikliklere ilişkin olarak görüş ve önerilerimizi ilgili otoritelerle paylaşıyor, piyasamızın geliştirilmesi için çeşitli projeler geliştiriyoruz.

Sektörümüzün ihtiyaçlarına ve uluslararası piyasalardaki gelişmelere cevap verecek şekilde yön verdiğimiz bu faaliyetlerimiz, edindiğimiz tecrübelerle şüphesiz daha iyi noktalara taşınacaktır. Bu vesileyle, hedeflerimiz doğrultusunda ilerleyen Birlik çalışanlarımıza teşekkürlerimi sunmak isterim.

2010 yılının sonuna gelirken, Birliğimizin yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile çalışanları adına, 2011 yılını en iyi dileklerimle kutlar, yeni yılın hepimize sağlık ve mutluluk getirmesini dilerim.

Saygılarımla,

E. Nevzat ÖZTANGUT
BAŞKAN

Genel Kurulumuz Yapıldı

Birliğimizin 11. Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı 6 Aralık 2010 Pazartesi günü saat 14:00'te Birlik merkezinde yapıldı.

Toplantıya İMKB Başkanı Hüseyin Erkan, SPK Başkan Yardımcısı Emin Özer, Takasbank A.Ş. Genel Müdürü Emin Çatana, MKK A.Ş. Genel Müdürü Yakup Ergincan da katıldı. Toplantı öncesi, İMKB Başkanı Hüseyin Erkan bir konuşma yaptı.

Toplantı Birlik Başkanı Nevzat Öztangut'un Birliğin bir yıllık faaliyetlerini özetleyen sunumuyla başladı. Ardından Birliğin 2010 yılı bütçesi, üye aidat ve gider payları, Disiplin Yönetmeliği değişikliği görüşülerek oybirliğiyle kabul edildi.

Bursa Halka Arz Zirvesi

Türkiye'de halka arz edilen şirket sayısının artırılmasını teşvik etmek amacıyla Birliğimiz, SPK, İMKB ve TOBB işbirliğiyle başlatılan Halka Arz Seferberliği çalışmaları, Bursa Halka Arz zirvesiyle devam etti. Bursa Ticaret ve Sanayi Odasının (BTSO) işbirliğiyle düzenlenen Halka Arz Seferberliği Bursa Zirvesi, 23-24 Kasım 2010 tarihlerinde Bursa Atatürk Kongre Kültür Merkezinde yapıldı.

BTSO üyesi şirketlerin yanı sıra çevre il ve ilçelerdeki sanayi ve ticaret odalarına kayıtlı, halka arz potansiyeli taşıyan 700'den fazla şirketin davet edildiği zirvede, şirketlere büyümek için halka açılmaları tavsiye edilirken, paneller, çalıştaylar ve ikili görüşmeler yapıldı.

Zirvenin açılış konuşmalarını Sanayi ve Ticaret Bakanı Nihat Ergün, SPK Başkanı Vedat Akgiray, İMKB Başkanı Hüseyin Erkan, TSPAKB Başkanı Nevzat Öztangut, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve BTSO Meclis Başkanı İlhan Parseker, BTSO Başkanı Celal Sönmez ve Bursa Vali Vekili Selman Yenigün yaptı.

Sanayi ve Ticaret Bakanı Nihat Ergün, zirvenin açılışında sinevizyon aracılığıyla yaptığı konuşmada, halka arz seferberliğini hükümet olarak son derece önemsediklerinin altını çizdi. Ergün, bakanlık olarak, özellikle ekonominin can damarları olan KOBİ'lerin

sermaye piyasalarından daha iyi yararlanmalarını sağlamaya büyük önem verdiklerini vurguladı. Bakan Ergün, önümüzdeki günlerde KOSGEB, SPK, İMKB ve TSPAKB arasında bir protokol imzalanacağını, böylece KOBİ'lerin klasik kredi sistemine ek olarak, halka arz imkânlarından yararlanmalarının da sağlanacağını açıkladı.

SPK Başkanı Vedat Akgiray, hisse senedinin uzun vadede en çok kazandıran yatırım aracı olduğunu söyledi. Akgiray, "75-80 yıllık süreçte hiçbir borsada hisse senedi uzun vadede zarar ettirmemiştir. Hisse senedi uzun vadede kesinlikle en çok kâr ettiren yatırım aracıdır. Hiçbir 5 yıllık süreç gösteremezsiniz ki hisse senedi zarar etsin" dedi.

İMKB Başkanı Hüseyin Erkan ise, hanımlara "Çocuklarınızın geleceği açısından günlerinizde altın değil, hisse senedi kullanın" çağrısında bulundu. Türkiye nüfusunun %1,5'inin hisse senedi sahibi olduğunu belirten Erkan, hedeflerinin 10 yıllık süreçte, halen 1 milyon civarında olan hisse senedi sahibi sayısını 7 milyona çıkarmak olduğunu kaydetti.

TSPAKB Başkanı Nevzat Öztangut, son dönemde sermaye piyasalarına yabancıların ilgisinin yüksek olduğuna değinerek bunun yeni halka arzlar açısından bir talep yarattığını ifade etti. Öztangut, "Türkiye gelişen ülkeler arasında bir yıldız niteliğindedir. Bu yönüyle baktığımızda bu trendi kaçırmamak gerektiğine inanıyorum. 2010 yılı sermaye piyasasında halka arzlar açısından doğru bir yıl oldu. 2011 yılı da aynı şekilde olacaktır" dedi.

TOBB Yönetim Kurulu Üyesi İlhan Parseker ise, küresel ölçekte rekabet edebilen şirketler ve markalar yaratmanın, inovatif yatırımlar yapmanın ve kurum-sallaşp şirketlerin ömürlerini uzatmanın ciddi kaynak işi olduğunu belirtti. Parseker, şirketleri halka arz ederek bu finansman kaynağına düşük maliyetle ulaşmanın mümkün olabileceğini dile getirerek "Halka arz, dünyada hala pek çok gelişmiş ülkede özel sektörün finansmanının en önemli araçlarından biri" ifadesini kullandı.

Zirvede, Birliğimizin raporlarının yer aldığı standımız katılımcılar tarafından ilgiyle karşılandı.

IOSCO/IFIE Yatırımcı Eğitimi Konferansı

Birliğimiz, üyesi olduğu IOSCO (Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü) ve IFIE (Uluslararası Yatırımcı Eğitimi Forumu) tarafından 8-9 Kasım 2010 tarihlerinde Mısır'da düzenlenen "IOSCO/IFIE Yatırımcı Eğitimi Konferansı ve Toplantıları"na katılmıştır. Toplantılarda Birliğimizi, Birlik Başkanı Nevzat Öztangut, Genel Sekreter Yardımcısı Yener Yıldırım ve Lisanslama Bölümü Müdürü Dr. Gökhan Büyüksengür temsil etmiştir.

İki gün süren konferansın ilk gününde, yatırımcı eğitimine dair paneller ve toplantılar yapılmıştır. Konuşmalarda küresel yatırımcı güveninin yeniden tesis edilmesi, yatırımcı eğitimlerinde ulusal stratejilerin yeniden belirlenmesi, yenilikçi ve etkin eğitim programlarının güvene etkisi konuları işlenmiştir. Konferans kapsamında, IFIE bölgesel alt komite toplantıları ile IFIE ortak bölgesel toplantıları da yapılmıştır. Ayrıca, yatırımcı eğitimi oluşturmak için ortak yuvarlak masa toplantıları düzenlenmiştir. İkinci günde ise, önce IFIE'nin Yönetim Kurulu ve üye toplantısı yapılmıştır. Daha sonra düzenlenen panel ve toplantılarda, yatırımcı eğitimleri konusunda düzenleyicilerin çalışmaları, IFIE raporları ve sonraki adımlar üzerinde durulmuştur.

Yönetim Kurulu toplantısında, IFIE'nin yeni başkanı olarak KOFIA (Kore Aracı Kuruluşlar Birliği) Başkanı Kun Ho Hwang seçilmiş, Genel Sekreter ise JSDA'den (Japonya Aracı Kuruluşlar Birliği) Takahiro Onojima olmuştur.

Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu Toplantısı

Takasbank ile Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun (MKK) birlikte yürüttüğü, Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu Projesi ile ilgili toplantı 11 Kasım 2010 tarihinde, Birlik merkezimizde düzenlenmiştir. Takasbank Genel Müdürü Emin Çatana, MKK Genel Müdürü Yakup Ergincan, Türkiye Kurumsal Yatırımcılar Derneği Başkanı Gür Çağdaş ile Birlik Başkanımız Nevzat Öztangut'un katıldığı toplantıda, yapılan çalışmalar ve aracı kurumlarımızın hazırlıkları ele alınmıştır.

Fon sektörünün gelişmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülen ve İstanbul Finans Merkezi (İFM) projeleri arasında da yer alan Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu Projesinin 2010 yılında hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Toplantıda konuyla ilgili geniş kapsamlı bir sunum yapılarak katılımcılardan gelen sorular yanıtlanmıştır.

Lisanslama Sınavları Yapıldı

Sermaye Piyasası Kurulu, 27-28 Mart 2010 tarihlerinde yapılan sınavların ardından, ikinci kez 6-7 Kasım 2010 tarihlerindeki sınavları düzenleme görevini, bu sınav ile sınırlı olmak üzere, Birliğimize devretmiştir. Bu çerçevede Birliğimiz, Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte 6-7 Kasım 2010 tarihlerinde lisanslama sınavlarını düzenlemiştir. Bu dönemde, sınav merkezi sayısı 10'dan 12'ye çıkarılmıştır. Sınavlar Ankara, Adana, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzu-

6-7 Kasım 2010 SPF Lisanslama Sınav Başvuruları	
Sınav Türü	Başvuru Sayısı
Temel Düzey	17,281
İleri Düzey	4,375
Türev Araçlar	1,929
Türev Araçlar Muhasebe ve Operasyon Sorumlusu	57
Takas Ve Operasyon Sorumlusu	46
Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı	2,777
Konut Değerleme Uzmanlığı	313
Kredi Derecelendirme Uzmanlığı	1,043
Kurumsal Yönetim Derecelendirme Uzmanlığı	263
Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim	4,362
Toplam	32,446

rum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya ve Samsun'da yapılmıştır.

Lisanslama sınavlarına başvuran 31.909 aday, 32.446 adet sınav başvurusu gerçekleştirmiştir. Başvuruların sınav türü bazında dağılımı tabloda yer almaktadır. Sınav sonuçları Aralık ayı içinde açıklanacaktır.

Lisans Yenileme Eğitimleri

Kasım ayında Birliğimiz tarafından, Adana, Antalya, Ankara ve İstanbul'da lisans yenileme eğitimleri düzenlenmiştir. Adana'da düzenlenen Temel Düzey lisans yenileme eğitimine 33, Antalya'da düzenlenen Temel Düzey lisans yenileme eğitimine

2010 Yılı Yenileme Eğitimleri Katılımcı Sayıları							
Lisans Türü	Ocak-Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Toplam
Temel Düzey Müşteri Temsilciliği	-	20	-	32	-	30	82
Temel Düzey	1,751	36	85	181	108	760	2,921
İleri Düzey	564	45	46	59	31	61	881
Türev Araçlar Muhasebe ve Operasyon Sorumlusu	-	-	-	6	-	-	6
Türev Araçlar Müşteri Temsilciliği	-	-	-	22	-	-	22
Türev Araçlar	374	-	-	92	-	-	466
Takas ve Operasyon İşlemleri	37	-	-	15	-	-	52
Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı	217	36	-	-	23	-	276
Kurumsal Yönetim Derecelendirme Uzmanlığı	32	-	-	10	-	-	42
Kredi Derecelendirme Uzmanlığı	39	-	-	18	-	-	57
Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim	-	-	-	-	18	-	18
Toplam	3,089	137	131	435	180	851	4,823

ise 46 kişi katılmıştır. Ankara'da 22 Kasım ve 27 Kasım tarihlerinde iki kez düzenlenen Temel Düzey lisans yenileme eğitimine toplam 98 kişi katılmıştır. İstanbul'da düzenlenen Temel Düzey lisans yenileme eğitimlerine 135, İleri Düzey lisans yenileme eğitimlerine 61 kişi katılmıştır.

Kuruma özel eğitim kapsamında, üyemiz bir bankanın talebi üzerine 23 ve 24 Kasım tarihlerinde yapılan Temel Düzey lisans yenileme eğitimlerine 448 kişi katılmıştır.

Kasım ayı içinde tüm illerde düzenlenen lisans yenileme eğitimlerinden Temel Düzeyde 760, Temel Düzey Müşteri Temsilciliğinde 30, İleri Düzeyde 61 kişi olmak üzere toplam 851 kişi yararlanmıştır.

Lisans yenileme eğitimleri katılımcı sayılarına ilişkin veriler tabloda yer almaktadır. Eğitimlere ilişkin detaylar, Birliğimizin internet sitesinde yer alan Eğitim/Eğitimlerimiz bölümünden de takip edilebilir.

Lisans Başvuruları

Lisans Türü	Başvurulan Lisans	Onaylanan Lisans	Sonuçlanan Başvuru %
Temel Düzey	11,813	11,503	97
İleri Düzey	4,986	4,851	97
Türev Araçlar	1,906	1,739	91
Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı	1,586	1,489	94
Takas ve Operasyon	515	492	96
Kredi Derecelendirme	470	447	95
Kurumsal Yönetim Derecelendirme	584	555	95
Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim	1,119	1,075	96
Konut Değerleme	151	144	95
Temel Düzey Müşteri Temsilciliği	215	0	0
Türev Araçlar Müşteri Temsilciliği	75	0	0
Türev Araçlar Muhasebe ve Operasyon Sorumlusu	36	0	0
Toplam	23,456	22,295	95

23.456'sının lisans başvurusu Birliğimize ulaşmış olup başvuruların 22.295 adedi sonuçlandırılmıştır.

Emtia Yatırımı Semineri

Birliğimiz ve International Capital Market Association (ICMA) işbirliği ile 9 Kasım tarihinde "Commodities Trading and Investment Strategies" konulu İngilizce bir seminer düzenlenmiştir. Birlik merkezinde ücretsiz olarak düzenlenen seminer 75 kişinin katılımı ile tamamlanmıştır.

Lisans Başvurularında Son Durum

Lisanslama ve Sicil Tutma Sistemi'nde kayıtlı kişi sayısı 26 Kasım 2010 tarihi itibarıyla 40.267'ye ulaşmıştır. 18.722 kişi, herhangi bir sermaye piyasası kurumunda çalışmamakta olup bu kişilere ait toplam 12.299 adet lisans bulunmaktadır.

Lisanslama sınavları sonucunda başarılı olan adaylardan

Rakamlarla Borsa Dışı İşlemler

26.10.2010-25.11.2010 tarihleri arasında borsa dışında işlem gören özel sektör tahvillerinde 19 milyon TL işlem hacmi gerçekleşmiştir. Ağustos ayında işlem görmeye başlayan TSKB banka bonosuyla birlikte toplam borsa dışı işlem hacmi 20 milyon TL olmuştur.

Borsa Dışı İşlemler (26.10.2010 - 25.11.2010)

Menkul Kıymet	Türü	Sözleşme Sayısı	İşlem Hacmi
Akfen Holding	Tahvil	30	1,893,150
Lider Faktoring	Tahvil	92	884,261
Merinos Halı Sanayi ve Ticaret	Tahvil	31	2,147,531
Creditwest Faktoring Hizmetleri	Tahvil	29	1,401,441
Bankpozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	Tahvil	70	1,369,817
Boyner Büyük Mağazacılık A.Ş.	Tahvil	2	101,895
T. Sınâî Kalkınma Bankası	Banka Bonosu	9	770,367
Toplam		263	19,932,804

ARACI KURUMLARIN 2010/09 DÖNEMİ FAALİYET VERİLERİ

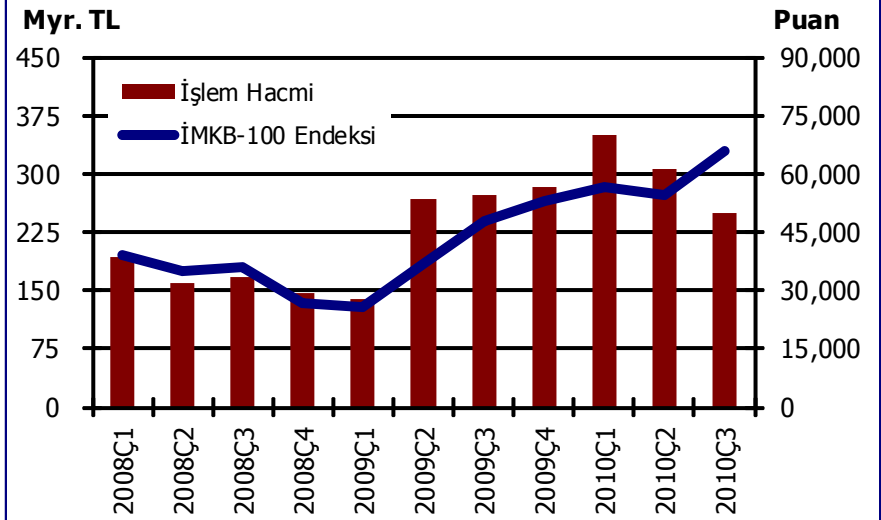
Raporumuzda sermaye piyasasında faaliyet gösteren aracı kurumların 2010 yılının ilk dokuz ayına ilişkin faaliyetleri, 2009 yılının eş dönem verileri ile karşılaştırmalara yer verilerek analiz edilmektedir. 2009 yılında 91 aracı kurumun, 2010 yılında ise 92 aracı kurum ile 1 vadeli işlemler aracılık şirketinin verileri incelenmektedir. Raporumuzda ele alınan verilerin detayları, Birliğimizin internet sitesinde yer almaktadır.

HİSSE SENETLERİ PİYASASI FAALİYETLERİ

2008 kriz yılının ardından 2009 yılında dünya borsalarıyla beraber İMKB'de de bir toparlanma eğilimi başlamış, İMKB-100 endeksi ile beraber işlem hacimlerinde önemli yükselişler yaşanmıştır. İMKB-100 endeksi Eylül 2010 sonu itibarıyla 65.774 puana ulaşmıştır.

Endeks gibi toplam işlem hacmi de ilk dokuz ayın sonunda bir önceki yıla kıyasla %33 artarak 906 milyar TL'ye ulaşmıştır. İşlem hacimlerine çeyrek dönemler bazında bakmak, piyasadaki hareketliliği daha belirginleştirmektedir. 2010 yılının ilk çeyreğinde hisse senedi işlem hacminde bir rekora ulaşılırken, devam eden dönemlerde özellikle Avrupa ülkelerinde yaşanan mali sıkıntılar ve toparlanmaya yönelik endişelerle beraber işlem hacimlerinde gerileme yaşanmıştır. İlk çeyrekte hisse senedi işlem hacmi 351 milyar TL iken, bu tutar 3. çey-

Aracı Kurumların Hisse Senedi İşlem Hacmi ve İMKB-100 Endeksi

Kaynak: İMKB

rekte 249 milyar TL'ye inmiştir. Üçüncü çeyrekteki işlem hacmi, bir önceki yılın aynı dönemindeki hisse senedi işlem hacminin %9 altındadır.

Karşılaştırılan dönemlerde yatırımcı bazında hisse senedi işlem hacminde önemli değişimler yaşanmazken, yerli yatırımcıların ağırlığı devam etmektedir. Yerli bireysel yatırımcıların işlem hacmindeki payı bir önceki döneme kıyasla 2 puan gerilemiş, yine de bu grup %66 pay ile en yüksek işlem hacmine sahip yatırımcı grubu olmaya devam etmiştir. Aracı kurumların kendi portföyleri, anonim ve limitet şirketler, vakıf ve kooperatifler gibi kurumları ifade eden yerli kurumların payı ufak bir artışla %10'a ulaşmıştır. 3 aracı kurum bu işlemlerin dörtte üçünü yapmıştır. Yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, emeklilik yatırım fonları ve portföy yönetim şirketleri gibi kurumları içeren yerli kurumsal yatırımcıların payı ise %8 civarındadır.

Hisse senedi piyasasında yabancı yatırımcı işlemlerine bakıldığında, özellikle 2005'ten sonra bu yatı-

Aracı Kurumların Hisse Senedi İşlem Hacmi			
	2009/09	2010/09	Değişim
Milyar TL	681.3	905.6	32.9%

Kaynak: İMKB

Yatırımcı Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Yatırımcı	85.8%	84.6%
Bireysel	68.0%	66.4%
Kurumlar	9.2%	9.7%
Kurumsal	8.6%	8.5%
Yurtdışı Yatırımcı	14.2%	15.4%
Bireysel	0.2%	0.2%
Kurumlar	9.2%	10.7%
Kurumsal	4.7%	4.4%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Departman Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Pazarlama	30.6%	25.2%
Şubeler	15.5%	14.5%
Acenteler	18.8%	18.5%
İrtibat Bürosu	2.4%	2.8%
İnternet	13.6%	18.2%
Çağrı Merkezi	0.5%	0.4%
Yatırım Fonları	0.8%	0.7%
Portföy Yönetimi	0.2%	0.2%
Kurum Portföyü	4.3%	4.1%
Yurtdışı Pazarlama	13.5%	15.2%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Yatırımcıların işlem hacimlerinde başlayan artışın, 2008 yılının ilk çeyreğinden itibaren yerini düşüşe bıraktığı görülmektedir. Piyasalarda yaşanan toparlanma ile 2009 yılının ilk çeyreğinden itibaren yabancı yatırımcıların işlemleri yükselişe geçmiş, ancak söz konusu artış yerli yatırımcılardaki artışın gerisinde kaldığı için, 2008 yılında %26 civarında olan payları, 2009'da %14'e gerilemiştir.

2010 yılında yabancı yatırımcıların işlem hacmi payı ufak bir artış göstermiş, 2010/09 itibarıyla %15'e ulaşmıştır. Yabancı banka ve aracı kurumları ifade eden yabancı kurum sınıfındaki işlem hacimleri ufak bir artışla toplam işlem hacmi içinde %11 paya sahip olmuştur.

Aracı kurumların departmanlarına göre hisse senedi işlemlerinde,

yatırımcı grupları bazındaki değerlendirmeye göre daha fazla değişiklik yaşandığı görülmektedir. Bu durum, aynı yatırımcı gruplarının işlem kanallarını değiştirdiği şeklinde yorumlanabilir. Yurtiçi pazarlama departmanının işlem hacmi payı bir önceki yılın eş dönemine kıyasla 6 puan gerileyerek %25'e inerken, internet işlemlerinin payı 4 puan artmıştır. Bu değişime bakılarak, aracı kurumların işlemlerini kendi merkezlerinden internete yönlendirdikleri düşünülebilir. Yurtdışı pazarlama departmanının payı yabancı yatırımcıların işlem hacmi payına eşit olacak şekilde 2 puana yakın bir artışla %15'e çıkmıştır.

SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMET PİYASASI FAALİYETLERİ

Sermaye piyasasında hem aracı kurumlar hem de bankalar, sabit getirili menkul kıymet (SGMK) faaliyetinde bulunabilmektedir. Tabloda yer alan işlem hacimleri, aracı kuruluşların, bir diğer ifadeyle aracı kurum ve bankaların, İMKB ile borsa dışı (tescil) kesin-alım satım ve repo-ters repo işlemlerini kapsamaktadır. Merkez Bankası ve Takasbank'a ait işlemler toplama dahil edilmemiştir.

Karşılaştırılan dönemler arasında toplam kesin alım-satım işlemleri bir önceki yıla göre %5 yükselerek 1 trilyon TL'yi geçmiş, repo-ters repo işlemleri de %15 artarak 5 trilyon TL'ye yaklaşmıştır. Aracı kuruluşların pazar paylarında önemli değişiklik yaşanmamış, bankaların ağırlığı hafif bir artışla devam etmiştir.

Kesin alım-satım işlemlerinde bankaların işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla %5 artarken, toplam işlemlerdeki payı %89 olmuştur. Aracı kurumların işlem hacmi ise aynı dönemde 2 milyar TL ya da %2 artmıştır.

Aracı Kuruluşların SGMK İşlem Hacmi (Milyar TL)					
	Hacim		Değişim	Pay	
	2009/09	2010/09		2009/09	2010/09
Kesin Alım-Satım					
Banka	859	902	5.1%	88.9%	89.2%
Aracı Kurum	107	109	2.0%	11.1%	10.8%
Toplam KAS	966	1,011	4.7%	100.0%	100.0%
Repo-Ters Repo					
Banka	3,393	3,950	16.4%	81.4%	82.5%
Aracı Kurum	778	839	7.8%	18.6%	17.5%
Toplam Repo	4,171	4,788	14.8%	100.0%	100.0%

Kaynak: İMKB

Aracı Kurumların Yatırımcı Bazında Kesin Alım-Satım İşlem Hacmi		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Yatırımcı	94.3%	94.2%
Bireysel	9.9%	5.9%
Kurumlar	27.3%	36.1%
Kurumsal	57.1%	52.2%
Yurtdışı Yatırımcı	5.7%	5.8%
Bireysel	0.2%	0.2%
Kurumlar	5.5%	5.6%
Kurumsal	0.0%	0.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Repo-ters repo işlemlerinde ise daha hızlı bir yükseliş mevcuttur. Bankaların işlem hacmi %16 artarak 4 trilyon TL'ye yükselmiş işlem hacmi payları ise %82 olmuştur. Aracı kurumların işlem hacimleri ise %8 artarak 839 milyar TL'ye ulaşmıştır.

İlerideki tablolar sadece aracı kurumların SGMK işlem hacimlerinin dağılımını içermektedir. Bankalara ait veriler bu raporda yer almamaktadır.

Kesin alım-satım işlem hacimlerinin yatırımcı türünde dağılımına bakıldığında, yerli kurumsal yatırımcıların payının 5 puan gerilemesine karşın, toplam işlemlerin yarısından fazlasını yaptığı görülmektedir. Yerli kurumsal yatırımcıların işlem hacmindeki azalışla beraber, yerli kurumların payında bir önceki yıla kıyasla 9 puanlık artış mevcuttur. 2010/09'da %36 paya sahip olan yerli kurumların işlemlerinin yarısından fazlasını bir aracı kurum tek başına yapmıştır. Benzer şekilde yerli bireysel yatırımcıların işlem hac-

Aracı Kurumların Yatırımcı Bazında Repo-Ters Repo İşlem Hacmi		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Yatırımcı	98.1%	99.3%
Bireysel	13.3%	10.0%
Kurumlar	4.3%	5.7%
Kurumsal	80.5%	83.6%
Yurtdışı Yatırımcı	1.9%	0.7%
Bireysel	0.2%	0.3%
Kurumlar	1.6%	0.3%
Kurumsal	0.1%	0.1%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

mi payı da 2009/09'a göre 4 puan düşmüştür.

Yabancı yatırımcıların toplam işlem hacimleri bir önceki yılın eş dönemiyle aynı kalırken, işlemlerin tamamına yakını yabancı kurumlar yapmıştır. Yabancı kurumların işlemlerinin hemen hemen hepsi yabancı bir aracı kurum üzerinden yapılmıştır. Diğer taraftan, yabancı yatırımcıların işlem hacmi paylarının düşük olması, yabancı yatırımcıların SGMK işlemlerini yaparken bankaları kullandıklarına işaret etmektedir.

Aracı kurumların SGMK kesin alım-satım işlemleri departman bazında değerlendirildiğinde, en dikkat çekici değişimin kurum portföyü işlemlerinin payındaki artış ile yurtiçi pazarlama departmanındaki düşüş olduğu görülmektedir. Yurtiçi pazarlama departmanının işlem hacmi payı nominal olarak yaşanan düşüşe de bağlı olarak 2009/09'a kıyasla 4 puan gerilemiş, %29'a inmiştir. Merkez dışı örgütlerden

Aracı Kurumların Departman Bazında Kesin Alım-Satım İşlem Hacmi Dağılımı		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Pazarlama	32.9%	29.4%
Şubeler	1.5%	1.2%
Acenteler	1.1%	0.2%
İrtibat Bürosu	0.0%	0.0%
İnternet	0.0%	0.0%
Çağrı Merkezi	0.1%	0.0%
Yatırım Fonları	30.2%	31.9%
Portföy Yönetimi	3.0%	2.1%
Kurum Portföyü	25.6%	29.4%
Yurtdışı Pazarlama	5.5%	5.6%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurumların Departman Bazında Repo-Ters Repo İşlem Hacmi Dağılımı		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Pazarlama	62.5%	59.0%
Şubeler	3.9%	4.6%
Acenteler	1.4%	1.4%
İrtibat Bürosu	0.2%	0.2%
İnternet	0.1%	0.0%
Çağrı Merkezi	0.0%	0.0%
Yatırım Fonları	26.0%	29.0%
Portföy Yönetimi	0.6%	0.7%
Kurum Portföyü	3.6%	4.7%
Yurtdışı Pazarlama	1.7%	0.4%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

şube ve acenteler ile portföy yönetiminin işlem hacmi payları da gerilemiştir.

Yatırım fonlarının payı bir önceki yıla kıyasla 2 puan artmış, %32'ye ulaşmıştır. Diğer taraftan kurum portföyünün işlem hacmi payı 2009/09'a göre 3 puan artarak %29'a ulaşırken, bir aracı kurum toplam kurum portföyü işlemlerinin %60'ını yapmıştır.

Repo-ters repo işlemlerine bakıldığında işlemlerin neredeyse tamamının yerli yatırımcılar tarafından yapıldığı görülmektedir. İşlemler ağırlıklı olarak bir önceki yılda olduğu gibi yerli kurumsal yatırımcılar tarafından yapılmıştır. Bu yatırımcıların işlem hacmi payları 2009/09'a kıyasla 4 puan artarak %84'e ulaşmıştır. Bu yatırımcı türünde işlem hacminin yarısı, bir aracı kurumun müşterileri olan emeklilik ve yatırım fonlarının işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan yerli bireysel yatırımcıların payı ise hem yerli kurumsal yatırımcıların paylarındaki artış, hem de nominal olarak düşen işlem hacimlerine bağlı olarak %10'a inmiştir.

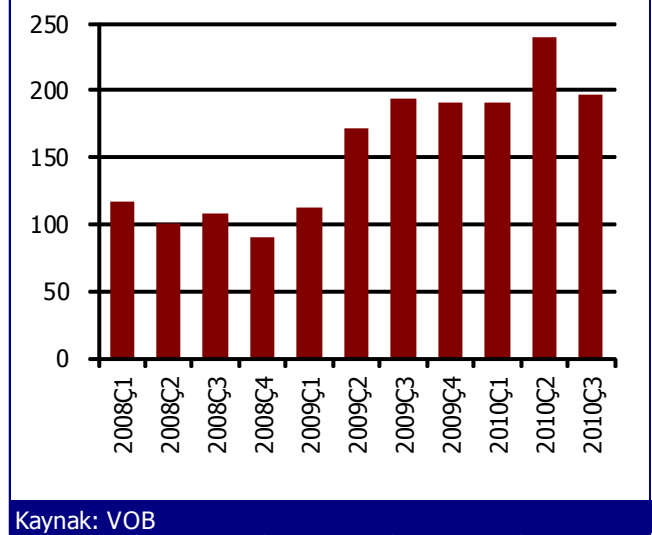
2009 Eylül sonunda %2 paya sahip olan yabancı yatırımcıların repo-ters repo işlem hacmi payları 2010/09'da %1'in altına inmiştir.

Repo işlemlerinin ağırlıklı olarak yurtiçi pazarlama ve yatırım fonları departmanları aracılığıyla yapıldığı görülmektedir. Yurtiçi pazarlama departmanının işlemleri her ne kadar nominal olarak artış gösterse de, toplam içindeki payı 3 puan gerileyerek %59'a inmiştir. Bu işlemlerin %91'i iki aracı kurum tarafından yapılmıştır. Diğer taraftan yatırım fonlarının payı ise artan işlem hacminin de katkısıyla bir önceki yıla kıyasla 3 puan artarak %29'a çıkmıştır. Aracı kurumlar repo işlemlerinin %5'ini kendi portföyle-ri için yapmıştır.

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON BORSASI FAALİYETLERİ

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda (VOB), bankalar ve aracı kurumlar ile vadeli işlemler aracılık şirketleri faaliyet göstermektedir. 2010 yılının ilk 9 ayında toplam VOB işlemleri 2009/09'a göre %31 artarak 627

Aracı Kuruluşların VOB İşlem Hacmi (Myr. TL)

milyar TL olmuştur.

Bununla birlikte, hisse senedi işlemlerine benzer şekilde vadeli işlem hacimlerine çeyrek dönemlerde bakmak yararlı olacaktır. Kuruluşunu izleyen yıllarda hızlı bir büyüme sergileyen VOB işlemlerindeki artış krizle birlikte yavaşlarken, 2009'un ilk çeyreğinden itibaren hacimler tekrar yükselişe geçmiştir. 2010'un ikinci çeyreğinde rekor seviyeye ulaşan VOB işlem hacmi, 2010'un üçüncü çeyreğinde 197 milyar TL'ye inmiştir.

SGMK işlemleri gibi VOB işlemlerini aracı kurumların yanında bankalar da yapabilmektedir. Ancak bu faaliyet alanında aracı kurumlar %87 ile önemli bir paya sahiptir. İlgili dönemlerde aracı kurumların işlem hacmi %29 artarak 543 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bankaların işlem hacmi daha fazla (%44) artarken, toplam içindeki payları da bir puan artmıştır. Uzun vadeli bir perspektifte bakıldığında ise bankaların işlem hacmi paylarının arttığı görülmektedir. Piyasamızda yakın zamanda yer alan vadeli işlem aracılık

Aracı Kuruluşların VOB İşlem Hacmi (Milyar TL)	Hacim		Değişim	Pay	
	2009/09	2010/09		2009/09	2010/09
Aracı Kurum	419.7	542.8	29.3%	87.8%	86.6%
Banka	58.4	84.1	44.0%	12.2%	13.4%
Vadeli İşlem AK	-	0.1	A.D.	A.D.	0.0%
Toplam	478.1	627.0	31.1%	100.0%	100.0%
Kaynak: VOB					
A.D.: Anlamı Değil					

Aracı Kurumların Yatırımcı Bazında VOB İşlem Hacmi		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Yatırımcı	92.2%	89.7%
Bireysel	77.1%	76.5%
Kurumlar	13.9%	11.0%
Kurumsal	1.2%	2.2%
Yurtdışı Yatırımcı	7.8%	10.3%
Bireysel	0.2%	0.1%
Kurumlar	3.6%	4.1%
Kurumsal	4.0%	6.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

şirketlerinin toplam VOB işlem hacimindeki payı çok kısıtlıdır (onbinde 2).

İlerideki tablolarda aracı kurum ve vadeli işlemler aracılık şirketlerinin VOB işlemleri incelenmektedir.

Yatırımcı türünde aracı kurumların işlem hacimlerine bakıldığında, işlemlerin %90'ının yerli yatırımcılar tarafından yapıldığı görülmektedir. Bir önceki yıla kıyasla 2 puan gerileyen yerli yatırımcı işlemlerinde en büyük değişim, nominal olarak artan işlem hacimlerine karşın, toplam içindeki payları gerileyen yerli kurumlarda yaşanmıştır. Bu yatırımcıların toplam işlem hacmi payları ilgili dönemlerde 3 puan düşerek %11'e inmiştir. Yabancı yatırımcıların payı 2 puanlık artışla %10'a çıkarken, artışta kurumsal yatırımcıların işlemleri etkili olmuştur. Bu yatırımcıların işlemlerinin %92'si, iki yabancı aracı kurum tarafından yapılmıştır.

Aracı Kurumların Departman Bazında VOB İşlem Hacmi Dağılımı		
	2009/09	2010/09
Yurtiçi Pazarlama	26.6%	23.3%
Şubeler	14.4%	12.6%
Acenteler	5.3%	4.0%
İrtibat Bürosu	5.2%	5.1%
İnternet	27.2%	33.2%
Çağrı Merkezi	0.4%	0.2%
Yatırım Fonları	0.5%	0.8%
Portföy Yönetimi	0.6%	1.0%
Kurum Portföyü	12.3%	10.0%
Yurtdışı Pazarlama	7.4%	9.9%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurumların vadeli işlem faaliyetleri departman bazında ele alındığında, toplam işlem hacminin üçte birinin internet üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bir önceki yıla kıyasla 6 puan artış gösteren internet işlemlerinin beşte birini bir aracı kurum tek başına yapmıştır. Bununla birlikte, internetin toplam VOB işlemlerindeki payı bir önceki dönem olduğu gibi hisse senedi işlemlerindeki payından yüksek olmaya devam etmiştir.

İnternet işlemleri gibi yabancı yatırımcıların işlemlerinde ufak bir yükseliş yaşanmıştır. Bir önceki yılın eş dönemine kıyasla %74 artan yurtdışı pazarlama departmanı işlemlerinin toplam içindeki payı ise %10'a ulaşmıştır.

İnternet ve yurtdışı pazarlama departmanlarındaki artışa bağlı olarak diğer bazı departmanların işlem hacmi paylarında düşüş yaşanmıştır. Her ne kadar acenteler hariç diğer departmanlarda 2009/09'a göre nominal olarak bir artış yaşansa da; yurtiçi pazarlama, şube gibi departmanların işlem hacmi payı düşmüştür. Kurum portföyü işlemleri toplam işlem hacminin %10'unu oluşturmuştur. Bir aracı kurum bu işlemlerin dörtte üçünü tek başına gerçekleştirmiştir.

YATIRIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ

Yatırım bankacılığı faaliyetlerinin incelendiği bu bölümde, aracı kurumların kurumsal finansman departmanları tarafından yapılan proje sayıları derlenmiştir. Bu dönemde herhangi bir yatırım bankacılığı alanında faaliyeti olan kurumlara 2009/09'a göre 6 tane daha eklenmiş ve sayı 29'a çıkmıştır. Bununla birlikte 30 kurumda en az bir kurumsal finansman çalışanı bulunmaktadır.

Krizin sonrası, kurumsal finansman faaliyetlerinde canlanma başlamış, özellikle son birkaç dönemdir durgun olan halka arzların sayılarında artış yaşanmıştır. Diğer taraftan, sermaye artırımları ve temettü dağıtımları faaliyetleri de canlıdır.

Sektör geneline bakıldığında, 227 kurumsal finansman projesi ile yıla başlayan aracı kurumlar, 2010'un ilk 9 ayında 213 yeni sözleşme daha imzalamışlardır.

Kurumsal Finansman Faaliyetleri (Proje Sayıları)							
	2009/09		2010/09				
	Tamam- lanan	Dönem Başı	Yeni Sözleşme	Tamam- lanan	Süresi Dolan	Fesih Edilen	Dönem Sonu
Birincil Halka Arz	1	12	25	19	0	3	15
İkincil Halka Arz	0	0	0	0	0	0	0
Tahvil Halka Arz	-	-	12	10	0	0	2
SAB-Alış	2	22	12	5	2	6	21
SAB-Satış	3	96	22	11	17	14	76
Finansal Ortaklık	0	9	0	0	2	0	7
Sermaye Artırımı	40	21	43	18	2	2	42
Temettü Dağıtımı	39	21	49	19	3	1	47
Özelleştirme Projeleri-Alış Tarafı	0	4	7	3	1	1	6
Özelleştirme Projeleri-Satış Tarafı	1	7	3	0	0	1	9
Diğer Danışmanlık	34	35	40	19	8	3	45
Toplam	120	227	213	104	35	31	270
Kaynak: TSPAKB							

Aynı dönemde 104 proje tamamlanırken, 35 projenin süresi dolmuş, 31 proje ise fesih edilmiştir. Sonuç itibarıyla ilgili dönem sonunda aracı kurumların elinde toplam 270 adet kurumsal finansman projesi mevcuttur.

SPK, İMKB, TOBB ve Birliğimiz ortaklığında, geçen yıl başlayan Halk Arz Seferberliği etkili olmuş, halka arz sayısında önemli gelişmeler yaşanmıştır. 2009'un ilk dokuz ayında sadece bir adet birincil halka arz işlemi yapılırken, aracı kurumlar yıla 12 proje ile başlamışlardır. 2010'un ilk dokuz ayında toplam 25 yeni birincil halka arz projesi için sözleşme imzalanırken, 17 projeyi hayata geçirilmiştir. İki birincil halka arz işleminde iki aracı kurum eş lider olduğu için tamamlanan proje sayısı 19 olarak görünmektedir. Fesih edilen üç projeye bağlı olarak 2010'un son çeyreğine 15 proje devredilmiştir.

Sermaye piyasasında uzun bir süre ara verilen özel sektör tahvili ihracına 2010 yılında yeniden başlanmış, ilk dokuz ayda 12 yeni sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmelerin 10 tanesi bu dönemde tamamlanırken, 2 proje devredilmiştir.

Dönem başında üzerinde çalışılan şirket satın alma/birleşme (SAB) satış tarafındaki 96 sözleşmeye 22 yeni sözleşme eklenmiş, bunun 11'i tamamlanmıştır. Tamamlanan sözleşmelerin sekiz tanesini bir aracı kurum yapmıştır. 17 sözleşmenin süresi dolarken, 14'ü feshedilmiş sonuçta 76 proje devredilmiştir.

tir. SAB-Alış tarafında ise devreden 22 sözleşmeye, 12 yeni sözleşme eklenmiştir. Tamamlanan 5 sözleşmeyle beraber, 2 sözleşmenin süresi dolmuş, 6 sözleşme ise fesih edilmiştir. Bir sonraki döneme 21 alış sözleşmesi devredilmiştir.

Bir önceki dönemden devreden finansal ortaklık sözleşmelerinden 2'sinin süresi dolmuş, 7 sözleşme ise devrolmuştur.

Sermaye artırımı ve temettü dağıtımı konusunda devreden 21'er adet sözleşmeye, sırasıyla 43 ve 49 adet yeni proje eklenmiştir. Her iki başlıkta da tamamlanan projelerin yarısı iki aracı kurumca gerçekleştirilmiştir. İlk dokuz ayda tamamlanan toplam 37 sözleşmenin yarısından fazlasını bir aracı kurum yapmıştır. Sonuç olarak devreden toplam proje sayısı 89'dur.

Özelleştirme projelerinde, alış tarafı için 3 proje ilgili dönemde tamamlanmıştır. Alış ve satış toplamında 15 proje sonraki döneme devredilmiştir.

Dönem başından devreden ve değerlendirme, proje finansmanı, birleşme fizibilite analizi gibi işlemleri kapsayan diğer danışmanlık sözleşmelerinin sayısı 35 iken, ilk yarıda 40 yeni sözleşme daha yapılmıştır. Bu sözleşmelerin 19'u tamamlanırken, 8'inin süresi dolmuş, 3'ü feshedilmiş, bir sonraki döneme 45 proje devrolmuştur.

PORTFÖY YÖNETİMİ FAALİYETLERİ

Aracı kurumların bir diğer faaliyet alanı portföy yönetimidir. Aracı kurumlardan toplanan veriler ile oluşturulan bu bölümdeki tablolar değerlendirilirken, bir yatırımcının birden fazla aracı kurumda portföy yönetim hesabı olabileceği göz önünde tutulmalıdır.

Portföy yönetim faaliyetinde bulunan aracı kurum sayısı 2009/09'da 34 iken, 2010/09'da 36'ya çıkmıştır. İlgili dönemlerde bir aracı kurum faaliyetlerini, bir aracı kurum ise varlık yönetimini durdurmuş; dört kurum ise bu faaliyetlere 2010 yılı içerisinde başlamıştır. Aracı kurumlardan portföy yönetimi hizmeti alan yatırımcı sayısı %37 oranında yükselirken, yönetilen portföy büyüklüğü hafif bir artışla 4,3 milyar TL'ye yükselmiştir.

Portföy yönetimi işleminden faydalanan bireysel yatırımcı sayısı bir önceki yıla kıyasla %42 artmış, 1.331'e ulaşmıştır. Bu yatırımcıların portföylerinin büyüklüğü ise 328 milyon TL'dir. A tipi yatırım fonlarının sayısı ise 2009/09'a göre iki adet azalmıştır. Azalan sayılarına rağmen, A tipi fonların toplam büyüklüğü 162 milyon TL'ye, ortalama büyüklüğü ise 4 milyon TL'ye yükselmiştir.

B tipi fonlarda ise yine kapatılan fonlar söz konusu olmuş, B tipi fon sayısı 64'e inmiştir. Azalan fon sayısının da etkisiyle portföy büyüklüğü %5 düşerek 2,9 trilyon TL'ye inerken, ortalama portföy büyüklüğü bir önceki yıla göre değişmemiş, 45 milyon TL'de kalmıştır.

Diğer kurumsal ve kurum

Aracı Kurumlarda Portföy Yönetimi Faaliyetleri

	2009/09	2010/09	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	34	36	5.9%
Portföy Yönetimindeki Yatırımcı Sayısı	1,086	1,488	37.0%
Bireysel Yatırımcı Sayısı	939	1,331	41.7%
A Tipi Yatırım Fonu Sayısı	42	40	-4.8%
B Tipi Yatırım Fonu Sayısı	68	64	-5.9%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Sayısı	13	20	53.8%
Diğer Kurum Sayısı	24	33	37.5%
Yönetilen Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	4,172	4,299	3.1%
Bireysel Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	229	328	43.3%
A Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	139	162	16.8%
B Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	3,056	2,900	-5.1%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	321	371	15.5%
Diğer Kurum Portföy Büyüklüğü	427	539	26.1%
Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	-	-	-
Bireysel Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	0.2	0.2	1.1%
A Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	3.3	4.1	22.7%
B Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	44.9	45.3	0.8%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	24.7	18.5	-24.9%
Diğer Kurum Portföy Büyüklüğü	17.8	16.3	-8.3%

Kaynak: TSPAKB

türündeki yatırımcıların sayısının, ilgili yatırımcı türündeki portföy büyüklüğüne kıyasla daha fazla artması sonucunda karşılaştırılan dönemler arasında ortalama portföy büyüklüğünde düşüş yaşanmıştır.

Aracı kurumların dışında portföy yönetim şirketleri de bu hizmeti sunmaktadır. SPK'nın yayınladığı verilere göre 2009/09 ve 2010/09 dönemlerinde sırasıyla 23 ve 25 şirket portföy yönetimi hizmeti vermiştir.

Portföy yönetim şirketlerinden hizmet alan yatırımcı sayısı %2 artarak 1.307'e çıkarken, toplam portföy büyüklüğü 42 milyar TL'yi geçmiştir.

Portföy Yönetim Şirketleri

	2009/09	2010/09	Değ.
Portföy Yönetim Şirketi Sayısı	23	25	8.7%
Portföy Yönetimindeki Yatırımcı Sayısı	1,278	1,307	2.3%
Bireysel	787	751	-4.6%
Kurumsal-Tüzel	491	556	13.2%
Yönetilen Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	39,842	42,220	6.0%
Bireysel	654	834	27.5%
Kurumsal-Tüzel	39,188	41,386	5.6%
Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	-	-	-
Bireysel	0.8	1.1	33.6%
Kurumsal-Tüzel	79.8	74.4	-6.7%

Kaynak: SPK

Bir önceki yılın eş dönemine kıyasla %5 gerileyen bireysel yatırımcı sayısına karşın, yönetilen portföy büyüklüğü %28 artmış, 834 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü ise %34 artışla 1 milyon TL'yi geçmiştir.

Bir diğer yatırımcı türü olan kurumsal-tüzel yatırımcıların sayısı %13, yönetilen portföy büyüklüğü %6 artmıştır. Bu yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü ise önceki yıla kıyasla %7 düşerek 74 milyon TL'ye inmiştir.

Aracı kurumlar ile esas faaliyet alanı portföy yönetimi olan bu şirketler beraber ele alındığında, portföy yönetim şirketlerinin gerek yatırımcı sayısı, gerekse portföy büyüklükleri bakımından sektörde daha etkin olduğu görülmektedir. Ortalama portföy büyüklüğü açısından da portföy yönetim şirketleri öndedir. Aracı kurumlara ilişkin tabloda portföy yönetim şirketlerine benzer şekilde sınıflandırma yapıldığında, kurumsal-tüzel yatırımcı grubu için portföy yönetim şirketlerince yönetilen 74 milyon TL'lik ortalama portföy büyüklüklerinin aracı kurumlarda 25 milyon TL'ye indiği görülmektedir.

KREDİLİ İŞLEMLER

Kredili işlemlere ilişkin veriler incelenirken, portföy yönetim faaliyetlerinde olduğu gibi, bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabı olabileceği göz önünde tutulmalıdır. Diğer faaliyetlerde olduğu gibi 2010/09 dönemi itibariyle kredili işlemlerde de önceki yıla göre artış söz konusudur.

Hisse senedi işlemi için kredi kullandıran kurum sayısı 2009/09'da 62 iken, 2010/09'da 60'tır. 2010 Eylül sonunda kredili işlem sözleşmesi bulunan yatırımcı sayısı bir önceki yıla kıyasla %4 artarak 53.000'e ulaşmıştır. Bu yatırımcılardan 9.700'ü dönem sonunda kredi kullanırken, kullandırılan kredi bakiyesi %50 artmış, 552 milyon TL olmuştur. Kişi başına

kullandırılan kredi tutarı ise %38 artarak 57.000 TL olmuştur.

ŞUBE AĞI

2010/09 itibariyle aracı kurumların yatırımcılara ulaşmakta kullandığı merkez dışı örgütlerin sayısı toplamda 401 adet artarak 6.349'a ulaşmıştır. Çıkışta genellikle banka şubelerini ifade eden acente sayısının karşılaştırılan dönemlerdeki artışı etkili olmuştur.

Aracı kurumların doğrudan sahip oldukları şube sayısındaki 2007 yıl sonundan itibaren süregelen gerileme ilk defa Haziran 2010'da tersine dönmüştü. 2010/09'da bu durum devam etmiş, bir önceki yıla kıyasla şube sayısı 5 adet, irtibat bürosu sayısı 7 adet artmıştır. Sonuçta 32 aracı kurumun şubesi, 21 aracı kurumun irtibat bürosu bulunmaktadır.

Bir aracı kurumun acentelik sözleşmesini bitirmesi, diğerinin ise faaliyetlerinin durdurulması sebebiyle acentesi olan aracı kurum sayısı bu dönemde 22'ye gerilemiştir.

Erişim Ağı	2009/09	2010/09	Adet Değ.
Şube	156	161	5
İrtibat Bürosu	38	45	7
Acente Şubesi	5,754	6,143	389
Toplam	5,948	6,349	401
Kaynak: TSPAKB			

Aracı Kurum Sayısı	2009/09	2010/09
Şubesi Olan	33	32
İrtibat Bürosu Olan	21	21
Acentesi Olan	24	22
Kaynak: TSPAKB		

İNTERNET İŞLEMLERİ

İşlem hacimleri bölümünde bahsedildiği üzere, internet üzerinden yapılan alım-satım işlemleri, toplam işlem hacmi içinde önemli paya sahip olmuştur. 2010/09'da hisse senedi işlemlerinin %18'i, vadeli işlemlerin ise üçte biri internet üzerinden yapılmıştır. Bu bölümde, internet işlemi yapan yatırımcıla-

Kredili İşlemler	2009/09	2010/09	Değişim
Sözleşmeli Yatırımcı Sayısı	50,763	52,997	4.4%
Kredi Kullanan Yatırımcı Sayısı	8,960	9,738	8.7%
Kredi Bakiyesi (bin TL)	368,408	551,664	49.7%
Kişi Başına Kredi (TL)	41,117	56,651	37.8%
Kaynak: TSPAKB			

ra ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Ancak, bu bölümdeki veriler incelenirken bir yatırımcının birden fazla aracı kurumda işlem yapabileceği hususu göz önünde tutulmalıdır.

İnternet üzerinden yatırımcılara hizmet sunan yeni aracı kurumlar bulunmasına rağmen, faaliyetlerini durduran kurumlar sebebiyle internet hizmeti sunan aracı kurum sayısı 2009/09'a göre iki adet azalmıştır.

İnternet üzerinden 61 aracı kurum hisse senedi işlemleri gerçekleştirenken, 8 aracı kurum SGMK kesin alım-satım işlemleri, 38 aracı kurum ise vadeli işlemler için internet kanalını yatırımcıların hizmetine sunmuştur. İnternet üzerinden VOB işlemi yapma imkanı sunan aracı kurum sayısı 2009/09'a göre 2 adet artmıştır.

2010/09 itibarıyla internet kanalıyla hisse senedi işlemi yapan yatırımcı sayısı %16 artarak 258.000'e ulaşmıştır. Bu yatırımcıların yaptıkları işlem hacmi bir önceki yılın eş dönemine kıyasla %79 artarak 165 milyar TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu durum, bu dönemde ortalama işlem büyüklüklerinin yükseldiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte aracı kurum bazında detaylara bakıldığında, kurumlar arasındaki yoğunlaşmanın giderek arttığı görülmektedir. 2009/09'da işlemlerin yarısını 8 aracı kurum yaparken, 2010'da sadece dört kurum işlemlerin yarısını yapmıştır.

Vadeli işlemlerde ise işlem yapan yatırımcı sayısında ufak bir gerileme yaşanırken, işlem hacmi %58 artmış, 180 milyar TL'ye yükselmiştir. Hisse senedi işlemlerinde olduğu gibi ortalama işlem büyüklükleri artmıştır. Yoğunlaşma internet üzerinden yapılan vadeli işlemlerde daha belirgin olup artmıştır. 2009/09'da üç kurum toplam işlemlerin yarısını yaparken, 2010/09'da ilk üç kurum toplam işlemlerin %70'ini yapmıştır.

Hayli sınırlı olan internet üzerinden yapılan SGMK kesin alım-satım işlemleri, hem

İnternet İşlemleri

	2009/09	2010/09	Değişim
Aracı Kurum Sayısı	64	62	-3%
Hisse Senedi			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	222,623	257,675	16%
İşlem Sayısı	22,591,185	28,275,989	25%
Hacim (Mn. TL)	92,174	164,713	79%
SGMK Kesin Alım-Satım			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	356	198	-44%
İşlem Sayısı	2,135	1,292	-39%
Hacim (Mn. TL)	15	19	22%
Vadeli İşlem ve Opsiyon			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	6,431	6,225	-3%
İşlem Sayısı	4,527,257	6,262,696	38%
Hacim (Mn. TL)	113,947	180,102	58%

Kaynak: TSPAKB

yatırımcı hem de işlem sayısı anlamında gerilerken, işlem hacmi 19 milyon TL'ye çıkmıştır.

ÇAĞRI MERKEZİ İŞLEMLERİ

Karşılaştırılan her iki dönemde de 13 kurum yatırımcılara çağrı merkezi yoluyla hizmet vermektedir. Bununla birlikte, 2008 yılından önce bu faaliyetleri ile ilgili bilgileri sağlayan bir aracı kurum 2008'den itibaren bu verilerini Birliğimize sunamamıştır. Bu durumda, aslında sektörde 14 aracı kurumun çağrı merkezi hizmeti sunduğunu söylemek mümkündür.

Öte yandan, alternatif işlem kanalları karşılaştırıldığında, gerek işlem hacimleri, gerekse bu kanalları tercih eden yatırımcı sayısı bakımından çağrı merkezinin, internet seçeneğinin bir hayli gerisinde kal-

Çağrı Merkezi İşlemleri

	2009/09	2010/09	Değişim
Aracı Kurum Sayısı	13	13	0%
Hisse Senedi			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	19,098	22,447	18%
İşlem Sayısı	362,073	400,886	11%
Hacim (Mn. TL)	3,061	3,720	22%
SGMK Kesin Alım-Satım			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	205	131	-36%
İşlem Sayısı	702	388	-45%
Hacim (Mn. TL)	67	52	-23%
Vadeli İşlem ve Opsiyon			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	663	410	-38%
İşlem Sayısı	28,570	13,487	-53%
Hacim (Mn. TL)	1,505	1,037	-31%

Kaynak: TSPAKB

diği görülmektedir. İnternet işlemlerinde olduğu gibi çağrı merkezi işlemlerinde de bir yatırımcı birden fazla kurum üzerinden işlem yapabilmektedir.

2010 Eylül sonu itibariyle 13 kurumun çağrı merkezinden hisse senedi işlemi yapılmıştır. Çağrı merkezinden hisse senedi işlemi yapan yatırımcı sayısı %18 artışla 22.000 olurken, işlem hacmi %22 artarak 3,7 milyar TL'ye çıkmıştır.

Çağrı merkezi üzerinden 6 kurum vadeli işlem hizmeti sunarken, işlem yapan yatırımcı sayısı bir önceki yıla kıyasla %38 gerileyerek 410'a inmiştir. İşlem hacmi ise üçte bir oranında azalmış, 1 milyar TL'ye inmiştir.

Sadece 6 aracı kurumun çağrı merkezinden gerçekleştirdiği SGMK işlemleri ise 52 milyon TL'ye gerilemiştir.

ÇALIŞAN PROFİLİ

Çalışan sayısında 2007 yılının son çeyreğinden itibaren başlayan gerileme 2009/09 döneminde durmuş, devam eden dönemlerde ise toparlanma başlamıştır. Eylül 2010 sonunda çalışan sayısı bir önceki yılın eş dönemine kıyasla 209 kişi artarak 4.907'ye ulaşmıştır.

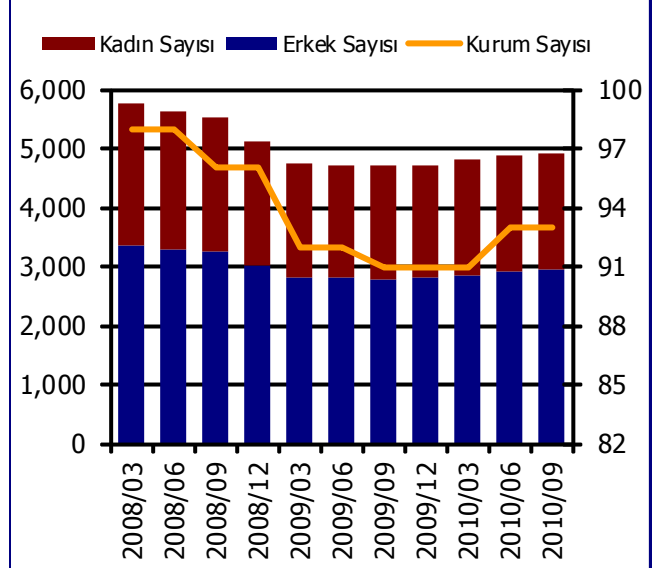
Grafikte, yer verilen kurum sayısı, verilerini Birliğimize ulaştıran aracı kurumları ifade etmektedir. Kurum başına ortalama çalışan sayısı 53'tür. Diğer taraftan sektörde çalışanların %60'ı erkektir.

Çalışanların Departman Dağılımı

Karşılaştırılan dönemlerde çalışanların departman dağılımında ciddi değişimler olmamıştır.

Şube, acente ve irtibat bürolarını ifade eden merkez dışı örgütlerde çalışanlar, toplam çalışanların %30'unu oluştururken, çalışanlar ağırlıklı olarak şubelerdedir. İlgili dönemlerde çalışan sayısında en fazla artış şubelerde yaşanmıştır. Bu durumda daha önceden belirtildiği üzere karşılaştırılan dönemlerde şube sayılarındaki artış etkili olmuştur. Benzer durum irtibat bürosu çalışanlarında da yaşanırken, artan yedi irtibat bürosuna bağlı olarak 20 kişilik artış bu departmanlarda görülmektedir. Acente sayısının

Aracı Kurumların Toplam Çalışan Sayısı

Kaynak: TSPAKB

daki artış diğer merkez dışı örgütlerin üzerinde olsa da, banka şubelerinde aracı kurum bordrosunda çalışanların payı sadece iki kişi artmıştır.

Merkez dışı örgütlerden sonra en fazla çalışanın olduğu mali ve idari işler departmanında toplam çalışanların %17'si istihdam edilmekteyken, incelenen kurumlardan ikisinde ilgili dönem sonu için çalışan bulunmamaktadır. Broker sayısı karşılaştırılan dö-

Çalışanların Departman Dağılımı

	2009/06	2010/06
Merkez Dışı Örgütler	28.9%	29.5%
Şube	18.9%	19.6%
Acente	7.3%	7.1%
İrtibat Bürosu	2.6%	2.9%
Mali ve İdari İşler	16.8%	16.5%
Broker	7.2%	6.3%
Dealer	8.3%	8.5%
Yurtiçi Satış (Merkez)	6.0%	6.2%
Araştırma	4.3%	4.5%
İç Denetim-Teftiş	3.3%	3.3%
Hazine	2.4%	2.5%
Bilgi İşlem	3.8%	3.9%
Kurumsal Finansman	2.5%	2.6%
Portföy Yönetimi	1.3%	1.2%
Yurtdışı Satış	3.1%	3.3%
İnsan Kaynakları	1.2%	1.2%
Diğer	10.9%	10.4%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Departman Sayıları

	2009/09	2010/09
Mali ve İdari İşler	90	91
Broker	80	76
Dealer	72	68
Yurtiçi Satış (Merkez)	51	55
Araştırma	51	53
İç Denetim-Teftiş	87	89
Hazine	46	45
Bilgi İşlem	60	67
Kurumsal Finansman	29	30
Portföy Yönetimi	29	27
Yurtdışı Satış	36	40
İnsan Kaynakları	38	39
Diğer	83	86

Kaynak: TSPAKB

memlemler arasında 26 kişi azalarak, 311'e inmiştir. Dealer kadrosuna ise yeni girişler olmuştur. Toplam çalışanların %15'i bu kadrolarda istihdam edilmektedir.

Diğer bölümlerde de karşılaştırılan dönemler arasında çalışan sayılarında yüzdesel olarak bir değişim olmamakla beraber, nominal olarak en fazla artış yurtiçi ve yurtdışı satış ile araştırma departmanlarında yaşanmıştır.

Diğer taraftan, son dönemde internet işlemlerindeki artışın yansıması olarak bilgi işlem departmanına sahip aracı kurum sayısındaki 7 adetlik artış da dikkat çekmektedir.

Çalışanların Eğitim Durumu

Daha önceki dönemlerde olduğu gibi, 2010/09'da da çalışanların eğitim seviyesinde ufak da olsa bir artış görülmektedir. Üniversite ve yüksek lisans mezunlarının sayısındaki artış, lise ve altı seviyelerden mezun çalışanların sayısındaki artışın üzerinde olmuş, bu durum daha yüksek eğitilmiş çalışanların toplam içindeki payını artırmıştır. Yükseköğrenim mezunlarıyla beraber, çalışanların %77'si bir yükseköğrenim kurumundan mezun durumdadır.

Çalışanların Eğitim Durumu	2009/09	2010/09
Yüksek Lisans	12.3%	12.6%
Lisans	58.6%	59.1%
Yükseköğrenim	5.2%	5.3%
Lise	18.7%	18.0%
Ortaokul	2.0%	2.1%
İlkokul	3.2%	3.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların Yaş Dağılımı

Aracı kurum çalışanları yaş dağılımı bazında incelenildiğinde, 31-35 yaş grubunda sayısal olarak en fazla istihdam düşüşünün yaşandığı görülmektedir. 35 yaş altı çalışanların payı 3 puan düşerek %48'e inmiştir. Bu durum, daha çok mevcut çalışanların yaşlarının ilerlemesinden kaynaklanmaktadır. 35 yaş altında yaşanan düşüş karşın, özellikle 36-50 yaş grubunda artış göze çarpmaktadır.

Çalışanların Yaş Dağılımı

	2009/09	2010/09
18-25	6.0%	5.7%
26-30	18.3%	18.1%
31-35	26.4%	24.2%
36-40	26.4%	27.2%
41-45	14.4%	15.5%
46-50	5.4%	6.1%
51-55	2.0%	2.0%
56-60	0.6%	0.6%
61+	0.5%	0.6%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Bununla birlikte, sektörde istihdamın arttığı bu dönemde, 18-25 yaş aralığında azalışın yaşanması, sektöre girişlerin daha çok ileriki yaşlarda yapıldığının bir göstergesidir.

Çalışanların İş Tecrübesi

Aracı kurumlarda çalışanlar iş tecrübesi bazında değerlendirildiğinde, önemli değişimler görülmemektedir. Sektörde, 10 yıl altı deneyime sahip çalışanların oranı %40 civarındadır. 18-25 yaş aralığındaki çalışan sayısındaki azalışa benzer şekilde, ilk iş deneyimi olarak yorumlanabilecek 0-2 yıl tecrübeli çalışan sayısında bir düşüş mevcuttur. 15 yıl ve üzeri iş deneyimine sahip çalışan sayısı 159 kişi aratarak 1.569 olmuştur.

Çalışanların İş Tecrübesi

(Yıl)	2009/09	2010/09
0-2	7.1%	6.8%
2-5	12.4%	12.7%
5-10	20.9%	20.0%
10-15	29.6%	28.5%
15+	30.0%	32.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

GENEL DEĞERLENDİRME

Aracı kurum sektörünün 2010/09 dönemine ait faaliyet verilerinin incelendiği bu raporumuzda, global krizden sonra 2009 yılında başlayan toparlanma sü-

recinin 2010 yılında da devam ettiği görülmektedir.

Toplam işlem hacminde ise 2010 yılının ilk dokuz ayında yapılan hisse senedi işlem hacmi bir önceki yılın eş dönemine kıyasla üçte bir oranında artarak 906 milyar TL'ye ulaşmıştır. Hisse senedi işlemlerine çeyrek bazında bakıldığında, 2010 yılının 3. çeyreğindeki işlem hacminin önceki yılın aynı dönemine göre gerilediği görülmektedir. Diğer taraftan yine 2010'un 3. çeyreğindeki işlem hacmi, 2. çeyreğe göre de gerilemiştir. İşlemlerin %85'ini yerli yatırımcılar yaparken, yabancı yatırımcıların payı krizin ardından gerilemiştir. 2008'de %26 olan yabancı yatırımcıların payı, 2009'da %14'e inmiş, 2010/09 itibarıyla %16 civarında kalmıştır.

VOB'un kuruluş döneminden itibaren hızlı bir büyüme sergileyen vadeli işlemlerde, 2010 yılının ikinci çeyreğinde çeyrek bazında işlem hacmi açısından bir rekora ulaşılmıştı. Bunun ardından üçüncü çeyrekte aynı yılın ikinci çeyreğine göre işlem hacminde bir gerileme yaşanmıştır. Yıllık olarak bakıldığında 2010/09 itibarıyla işlem hacmi bir önceki yılın eş dönemine göre %31 artmış, 627 milyar TL'ye ulaşmıştır. İşlemlerin %87'sini aracı kurumlar yaparken, bankaların işlem hacmi payı da dönemler itibarıyla artmaktadır.

Yerli bireysel yatırımcılar, aracı kurumlarca gerçekleştirilen VOB ve hisse senedi işlemlerinde likiditeyi sağlayan asıl grup olmaya devam etmişlerdir.

Karşılaştırılan dönemlerde toplam kesin alım-satım SGMK işlemleri %5 artarak 1 trilyon TL'yi geçerken, repo ters repo işlemleri de %15 artarak 5 trilyon TL'ye yaklaşmıştır. Bu faaliyetlerde bankaların ağırlığı devam ederken, aracı kurum üzerinden yapılan SGMK işlemlerinin %90'ından fazlası yerli yatırımcılara aittir.

Krizin ardından yatırım bankacılığı faaliyetlerinde canlanma başlamış, özellikle "Halka Arz Seferberliği"nin de katkısıyla halka arz faaliyetlerinde çıkış yaşanmıştır. Ayrıca, içinde bulunulan dönem itibarıyla sermaye artırımı ve temettü dağıtım projelerinde yoğunlaşma olmuştur. İlk dokuz ayda aracı kurumlar 10'u özel sektör tahvili olmak üzere 27 halka arz işlemi yapmıştır. Aynı dönemde tamamlanan 104 sözleşmeden 16'sı satın alma-birleşme,

37'si sermaye artırımı-temettü, 3'ü ise özelleştirme sözleşmesidir. Kalan 19 proje ise değerlendirme, fizibilite çalışması gibi diğer sözleşmelerdir.

Portföy yönetimi faaliyetlerinde de artış görülmektedir. Ağırlıklı bireysel yatırımcı olmak üzere portföy yönetiminden faydalanan yatırımcı sayısı 1.300'ü geçmiştir. Bu yatırımcıların toplam portföy büyüklüğü ise bir önceki yılın ilk dokuz ayına kıyasla %3 artarak 4 trilyon TL'nin üzerine yükselmiştir. Portföy yönetimi şirketlerinin yönetimindeki portföy büyüklüğü ise %6 artarak 42 milyar TL'yi aşmıştır.

Bir diğer faaliyet alanı olan kredili işlemlerde, kullanılan kredi bakiyesi önceki yıla göre yarı yarıya artarak 552 milyon TL'ye çıkmıştır.

2007 yılından itibaren azalış sergileyen aracı kurumların doğrudan sahip oldukları şube sayısı ilk defa 2010/06'da artış göstermişti. 2010/09 sonunda ise şube sayısı beş adet artarak 161'e ulaşmıştır. Diğer taraftan irtibat bürosu sayısı 7, acente olarak kullanılan banka şubelerinin sayısı ise 389 adet artarak, sektörün toplam erişim noktası 6.349'a çıkmıştır.

İnternet üzerinden yapılan işlemler de artmaya devam etmiştir. Bu kanaldan yapılan hisse senedi işlem hacmi 2009/09'a kıyasla %79 artmış, 165 milyar TL'ye yükselmiştir. İnternet üzerinden gerçekleştirilen VOB işlemlerinin artışı ise %58'de kalmıştır. İnternet üzerinden yapılan hisse senedi işlemleri toplam işlemlerin %18'i iken, VOB işlemlerinde bu oran %33'e çıkıyor. Çağrı merkezinden yapılan işlemlerin payı tüm işlemlerde %1'in altındadır.

2007'nin son çeyreğinden itibaren çalışan sayısında süregelen düşüş, 2009 Eylül itibarıyla durmuş, devam eden dönemlerde ise bir toparlanma başlamıştır. 2010/09 itibarıyla sektördeki çalışan sayısı 2009/09'a göre 209 kişi artarak 4.907'ye ulaşmıştır. Merkez dışı örgütler toplam çalışanların %30'unu oluşturmaya devam etmiştir. 35 yaş altındaki çalışanların oranındaki azalış dikkat çekerken, sektördeki eğitim seviyesi artmıştır. Sektörde, 10 yıl altı deneyime sahip çalışanların oranı %40 civarındadır.

ARACI KURUMLARIN 2010/09 DÖNEMİ FİNANSAL VERİLERİ

2008 yılından itibaren diğer finans kuruluşları gibi aracı kurumlar da finansal tablolarını Sermaye Piyasası Kurulunun Seri:XI No:29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ne dayanarak hazırlamaktadır.

Birliğimiz SPK'nın bu düzenlemesini esas alarak, aracı kurumlar, bağımsız denetim şirketleri ve Birlik temsilcilerinden oluşan bir çalışma platformu ile UMS/UFRS ve TMS/IFRS düzenlemelerine ilişkin olarak bir çalışma başlatmıştır. Bu çalışma sonucunda hazırlanan "Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberi" ile finansal tablo kalemleri arasındaki sınıflandırma farklılıklarına açıklık getirilmesi, kurumlar arasında uygulama birliğinin sağlanması hedeflenmiştir.

Bilindiği üzere Birliğimiz, aracı kurumların kamuya açıkladıkları finansal tabloların yanı sıra, bu tablolara ilişkin daha detaylı verileri (dipnotlar) de derlemektedir. Yeni hazırlanan rehber ile finansal tablolar ve dipnotlar arasındaki sınıflandırma farklılıklarının giderilmesi amaçlanmıştır. Ancak yine de aracı kurumların finansal tabloları ile detay veriler arasında ufak farklılıklar mevcuttur. Detay veriler uygulama birliği açısından daha sağlıklı bulunduğundan, raporda çeşitli tablolarda bu verilere yer verilmiştir.

2009 ve 2010 yıllarının ilk 9 ayına ait solo bilanço ve gelir tablosu verilerinin karşılaştırmalı olarak sunulduğu raporumuzda, 2009 yılı için 91, 2010 yılı için 93 aracı kurumun verisi toplulaştırılmıştır. Raporda incele-

nen finansal verilerin detaylarına Birliğimizin internet sitesi www.tspakb.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

BİLANÇO ANALİZİ

VARLIKLAR

2010 yılı Eylül sonu itibariyle aracı kurum sektörünün toplam varlıkları bir önceki yılın eş dönemine göre %52 artarak 8 milyar TL'ye yükselmiştir. Likit mali yapısını devam ettiren sektörde dönen varlıkların toplam varlıklar içinde payı %91'e çıkmıştır.

Dönen Varlıklar

Aracı kurum sektörü bilançosunun yarısını, 4 milyar TL ile nakit ve nakit benzeri varlıklar oluşturmakta olup, bu kalem bir önceki yılın eş dönemine göre %76 artış sergilemiştir. Nakit ve nakit benzeri varlıklar; aracı kurumun kendi hesabına yaptığı vadeli ve vadesiz mevduat, yatırım fonları, ters repo ve para piyasası işlemlerinden alacaklar ile müşterilerine ait varlıkları ifade etmektedir. Bu kalemin %90'ı vadeli mevduatlara aittir. Vadeli mevduatlar bir önceki yıla göre %79 yükselmiştir. Söz konusu artışın üçte ikisi üç aracı kurum tarafından yaratılmıştır.

Vadeli mevduatların kurum bazındaki dağılımına bakıldığında, sektör bilançosunda yer alan toplam

Aracı Kurumların Portföy Dağılımı

	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
Yatırım Araçları	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Repo ve Mevduat	2,229,069	3,749,399	68%	77%	81%
DİBS	473,921	558,599	18%	16%	12%
Hisse Senedi	85,684	79,131	-8%	3%	2%
Diğer	111,844	221,732	98%	4%	5%
Toplam	2,900,518	4,608,861	59%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurum Sektörü Bilançosu

Varlıklar	30/09/2009 Bin TL	30/09/2010 Bin TL	% Değişim	30/09/2009 % Dağılımı	30/09/2010 % Dağılımı
I. DÖNEN VARLIKLAR	4,547,273	7,215,144	59%	87%	91%
A. Nakit ve Nakit Benzerleri	2,252,257	3,966,882	76%	43%	50%
B. Finansal Yatırımlar (Kısa Vadeli)	665,821	758,140	14%	13%	10%
C. Ticari Alacaklar (Kısa Vadeli)	1,478,282	2,369,342	60%	28%	30%
D. Ana Faal. Kon. Dış. Fin. Sek. Faal. Al. (KV)	44,860	0	A.D.	1%	-
E. Diğer Alacaklar (Kısa Vadeli)	65,562	89,311	36%	1%	1%
F. Diğer Dönen Varlıklar	40,491	31,469	-22%	1%	0%
G. Satış Ama. Elde Tutulan Duran Var.	0	0	A.D.	0%	0%
II. DURAN VARLIKLAR	677,431	749,741	11%	13%	9%
A. Ticari Alacaklar (Uzun Vadeli)	383	230	-40%	0%	0%
B. Ana Faal. Kon. Dış. Fin. Sek. Faal. Al. (UV)	0	0	A.D.	0%	-
C. Diğer Alacaklar (Uzun Vadeli)	16,846	10,487	-38%	0%	0%
D. Finansal Yatırımlar (Uzun Vadeli)	438,465	509,277	16%	8%	6%
E. Özkaynak Yön. Değerlenen Yat.	62,133	65,706	6%	1%	1%
F. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	5,024	7,332	46%	0%	0%
G. Maddi Duran Varlıklar	117,330	123,855	6%	2%	2%
H. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	8,460	10,749	27%	0%	0%
I. Şerefiye	1,206	1,206	0%	0%	0%
J. Ertelenmiş Vergi Varlığı	26,764	20,385	-24%	1%	0%
K. Diğer Duran Varlıklar	821	515	-37%	0%	0%
TOPLAM VARLIKLAR	5,224,703	7,964,885	52%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamli Değil

vadeli mevduatın %40'ının tek bir aracı kurum bilançosunda yer aldığı görülmektedir.

Bilançonun bu yapısı bir sonraki bölümde değinilecek olan yükümlülükler ile birlikte değerlendirildiğinde, aracı kurum sektörünün banka kredisi olarak ve para piyasasından borçlanarak mevduata yöneldiğine işaret etmektedir.

Dönen varlıkların altındaki bir diğer önemli kalem olan kısa vadeli finansal yatırımlar, aracı kurumların yatırım amacıyla tuttıkları varlıkları ifade etmektedir. 760 milyon TL civarındaki bu yatırımların dörtte üçü kamu kesimi tahvil ve bonolarında değerlendirilmiştir.

Finansal yatırımlar ile nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemlerinin detayları beraber ele alındığında, aracı kurum sektörünün portföy dağılımına dair bir değerlendirme yapmak mümkündür.

Aracı kurumların toplam yatırımları 2010/09'da bir önceki yılın aynı dönemine göre %59 artarak 4,6

milyar TL'ye yükselmiştir. Repo ve mevduatlar karşılaştırılan dönemler arasında %68 artmış ve portföy dağılımı içindeki payını 4 puan artırarak %81'e yükseltmiştir.

Aynı dönemde aracı kurumlar portföylerinin %12'sini devlet iç borçlanma senetlerinde değerlendirmişlerdir. Bir önceki yıla göre azalan hisse senedi yatırımları, toplam aracı kurum portföyü içinde sadece %2 paya sahip olabilmektedir. Hisse senedi işlemlerine aracılık eden aracı kurumlar 2010 Eylül sonu itibarıyla İMKB'deki hisse senetlerinin halka açık kısmının %0,05'ine (on binde 5) sahiptir.

Aracı kurumların kendi portföylerine yaptığı hisse senedi işlem hacmi, dönem boyunca elde tuttıkları ortalama hisse senedi portföy büyüklüğüne orantılandığında, kurumların hisse senetlerini ortalama ne kadar süre elde tuttuğu hesaplanabilmektedir. Aracı kurum sektörünün 2010 yılının ilk 9 ayında hisse senedi portföy değeri ortalaması, elde tutulan ortalama portföy değeri olarak kabul edildiğinde, ortalama portföyleri 86 milyon TL olarak bulunmaktadır. Diğer

tarafından aracı kurumlar aynı dönemde kendi portföylerine 37 milyar TL'lik hisse senedi işlemi yapmıştır. Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, aracı kurumların ilk yarıda kendi portföylerinin 434 katı kadar işlem yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Portföy için yapılan işlemin hem alım hem de satım tarafı olduğu göz önünde bulundurulursa, ilgili dönemde hisse senedi portföylerinin 217 (=434/2) defa el değıştirdiği hesaplanmaktadır. Bir diğer ifadeyle, 2010 yılının ilk yarısında aracı kurumlar hisse senedi portföylerini ortalama olarak 1,3 (=274/217) gün ellelerinde tutmuştur.

"Diğer" kaleminde yatırım fonu, para piyasası faaliyetleri ve türev ürünler gibi yatırımlar sınıflandırılmaktadır. Bu kalemin toplam yatırımlar içindeki payı ise %5'tir.

Bilanço yapısına geri dönülecek olunursa, önemli bir artış gösteren bir diğer kalemin ticari alacaklar olduğu görülmektedir. 2,4 milyar TL'ye çıkan ticari alacaklar toplam varlıklarda %30 paya sahiptir. Bu hesapta, müşteri alacakları ve kredili müşterilerden alacaklar öne çıkan kalemlerdir.

Müşterilerin takas alacaklarını içeren müşterilerden alacaklar kalemi 2010/09'da bir önceki yıla göre %72 artarak 1,2 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bankalar kaleminde olduğu gibi, müşterilerden alacaklar kaleminde de kurumlar arası yoğunlaşma oldukça yüksektir. Sektörün toplam müşterilerden alacaklarının dörtte üçü bir aracı kuruma aittir.

Ticari alacaklardaki bir diğer önemli kalem %23 paya sahip olan kredili müşterilerden alacaklar kalemidir. "Faaliyet Verileri" bölümünde değinildiği gibi, aracı kurumların 2010 Eylül sonunda müşterilerine kullandırdıkları kredi hacmi geçen yılın aynı dönemine göre 1,5 kat artmıştır.

Aynı kalemde yer alan takas ve saklama merkezinden alacakların payı da %22 olup, bu hesaptaki diğer önemli kalemi

oluşturmaktadır.

2009 yılında ana faaliyet konusu dışındaki finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar kaleminde bazı aracı kurumlar müşterileri adına yaptıkları borsa para piyasası işlemlerini ve çeşitli alacaklarını takip etmekteydi. Ancak, 2010 yılında hazırlanan Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberinde belirtildiği gibi, bu başlıkta aracı kurumların konsolidasyona tabi faktoring, sigorta şirketi gibi diğer finans sektörü kollarında faaliyet gösteren iştiraklerinin alacakları takip edilmelidir. Bu nedenle, 2009/09'da 45 milyon TL olarak belirtilen kalem, ilgili yorum farından dolayı 2010 yılından itibaren sıfırlanmıştır.

Verilen depozito ve teminatlar ile diğer çeşitli alacakların yer aldığı kısa vadeli diğer alacaklar kalemi 90 milyon TL civarında olup, toplam varlıkların %1'i kadardır.

Diğer dönen varlıklar kaleminde ise gelecek aylara/yıllara ait giderler, gelir tahakkukları ve diğer dönen varlıklar sınıflandırılmaktadır. 2010 Eylül sonu itibarıyla bu varlıklar 31 milyon TL'dir.

Duran Varlıklar

Duran varlıklar, karşılaştırılan dönemlerde %11 artarak 750 milyon TL'ye çıkarken, bilançodaki payı 4 puan gerileyerek %9'a düşmüştür.

Duran varlıkların en önemli kalemi %6 paya sahip olan uzun vadeli finansal yatırımlardır. 2010 Eylül sonu itibarıyla aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımları 509 milyon TL'dir.

Kısa vadeli finansal yatırımlarda olduğu gibi, aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımları da dipnotlar göz önüne alınarak incelenebilmektedir. Dipnotlardan derlenen bu rakamlar ile bilanço verileri

Aracı Kurumların Uzun Vadeli Finansal Yatırımları					
	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
Yatırım Araçları	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senetleri*	195,981	265,722	36%	45%	52%
Kamu Kesimi SGMK	112,086	102,783	-8%	26%	20%
Diğer*	128,826	138,554	8%	29%	27%
Toplam	436,893	507,059	16%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

*Bazı aracı kurum iştirakleri bu kalemlerde takip edilmektedir.

arasında sınıflandırma farklılıkları olabilmektedir. Örneğin, bilançoda 509 milyon TL olarak belirtilen uzun vadeli finansal yatırımlar bu tabloda 507 milyon TL'dir.

Hisse senetleri aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımlarının yarısını oluşturmaktadır. Karşılaştırılan dönemler arasında hisse senedi fiyatlarındaki çıkış, bu yatırımların %36 artışla 266 milyon TL'ye yükselmesinde etkili olmuştur.

Büyük bir bölümü İMKB ve Takasbank'ta teminat olarak bulundurulanan kamu kesimi sabit getirili menkul kıymetleri portföyü, 2010/09 itibariyle 103 milyon TL civarındadır. Bu kıymetler sektörün uzun vadeli finansal yatırımlarının beşte birini oluşturmaktadır.

SGMK ve hisse senetleri yatırımları birlikte ele alındığında, aracı kurumların kısa vadeli yatırım olarak SGMK'ları, uzun vadeli yatırım olarak da hisse senetlerini daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

"Diğer" başlığı altında bazı aracı kurumlar Takasbank ve Gelişen Bilgi Teknolojileri gibi iştiraklerini, bazı aracı kurumlar ise konsolidasyona tabi iştiraklerini takip etmektedir. 2010/09 itibariyle aracı kurum sektörünün uzun vadeli diğer finansal yatırımları %8 artarak 139 milyon TL'ye yükselmiştir.

Bilanço yapısına tekrar dönüldüğünde, duran varlıkların altında yer alan özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar, 2010/09 itibariyle 66 milyon TL'dir. Toplam bilançoda %1 paya sahip olan bu kalemden özkaynak yöntemiyle değerlendirilen iştirakler toplanmaktadır.

Toplam varlıkların %2'sini maddi duran varlıklar oluşturmaktadır. Maddi duran varlıklar altında binalar 78 milyon TL ile en büyük kalemi oluştururken, amortismanların tutarı 77 milyon TL seviyesindedir.

YÜKÜMLÜLÜKLER

2010 Eylül sonu itibariyle kısa vadeli yükümlülükler, bilançodaki ağırlığını 10 puan artırarak %70'e yükseltmiştir. Bu artışa paralel olarak, özkaynakların payı %29'a gerilerken, uzun vadeli yükümlülüklerin payı %1'in de altına inmiştir.

Kısa Vadeli Yükümlülükler

2010/09 sonu itibariyle kısa vadeli yükümlülükler 5,6 milyar TL seviyesine yükselmiştir. Bu yükselişe en önemli katkısı iki kattan fazla artan finansal borçlar hesabı sağlamıştır. Bu kalemden en büyük pay %77 ile Takasbank Para Piyasasına borçlardadır. Bu hesabın kurum bazında detayına bakıldığında ise para piyasasına borçların %89'unun 3 aracı kuruma ait olduğu görülmektedir. Bu üç aracı kurumun bilanço yapısına bakıldığı zaman ise para piyasasından borçlanıp, mevduata yatırım yaptıkları görülmektedir.

Finansal borçlar altındaki bir diğer önemli kalemler, karşılaştırılan dönemler arasında 6 kat artış gösteren banka kredileridir. 2009/09'da finansal borçlar içindeki %8 olan payını 2010/09'da %23'e yükselten banka kredilerinde de, para piyasasına borçlarda olduğu gibi, aracı kurumlar arasında bir yoğunlaşma mevcuttur. 2010/09 itibariyle sektörün sahip olduğu banka kredileri toplamının yarısı bir aracı kuruma aittir. Bu aracı kurum da kullandığı banka kredisini mevduatta değerlendirmiştir.

Karşılaştırılan dönemlerde %60 artan ticari borçlar %30 pay ile yükümlülüklerin ikinci önemli başlığını oluşturmaktadır. 2,4 milyar TL tutarında olan ticari borçların dörtte üçünü müşterilere borçlar alt kalemi oluşturmaktadır. Bu borçlar, genel olarak kurumların müşteri hesaplarından alıp Takasbank'a aktaracağı, ya da Takasbank'tan alıp müşteri hesaplarına aktaracağı tutarları ifade etmektedir. Bu hesaplar, bilançonun aktif tarafında yer alan Takasbank ve müşterilerden alacaklar kalemleriyle paralel olarak çalışmaktadır.

Kısa vadeli diğer borçlar kalemi, alınan avans, depozito ve teminatları, ilişkili taraflara ticari olmayan borçları ve vergi dairelerine olan borçları içermektedir. 2010/09 sonu itibariyle 33 milyon TL olan bu kalemin %61'ini vergi dairesine borçlar oluşturmaktadır.

2009/09'da ana faaliyet konusu dışındaki finans sektörü faaliyetlerinden borçlar kalemi varlıklar tarafında olduğu gibi, ağırlıklı olarak bazı aracı kurumların müşterilerine ait borsa para piyasası borçlarını yansıtmaktaydı. Ancak, solo finansal tablolarda kul-

Aracı Kurum Sektörü Bilançosu					
Kaynaklar	30/09/2009 Bin TL	30/09/2010 Bin TL	% Değişim	30/09/2009 % Dağılımı	30/09/2010 % Dağılımı
I. KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	3,120,062	5,595,148	79%	60%	70%
A. Finansal Borçlar (Kısa Vadeli)	1,450,322	3,109,413	114%	28%	39%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (Kısa Vadeli)	16,434	16,817	2%	0%	0%
C. Ticari Borçlar (Kısa Vadeli)	1,476,210	2,357,329	60%	28%	30%
D. Diğer Borçlar (Kısa Vadeli)	50,842	32,794	-35%	1%	0%
E. Ana Faal. Kon. Dış. Fin. Sek. Faal. Borçlar (KV)	26,646	0	A.D.	1%	0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (Kısa Vadeli)	0	0	A.D.	0%	0%
G. Dönem Kârı Vergi Yükümlülüğü	25,477	12,174	-52%	0%	0%
H. Borç Karşılıkları (Kısa Vadeli)	44,948	13,837	-69%	1%	0%
I. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İliş. Karş. (KV)	0	36,084	A.D.	0%	0%
J. Diğer Yükümlülükler (Kısa Vadeli)	29,185	16,700	-43%	1%	0%
K. Satış Amacıyla Elde Tutulan Dur. Var. İliş. Yük.	0	0	A.D.	0%	0%
II. UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	43,687	38,991	-11%	1%	0%
A. Finansal Borçlar (Uzun Vadeli)	8,257	3,795	-54%	0%	0%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (Uzun Vadeli)	0	63	A.D.	0%	0%
C. Ticari Borçlar (Uzun Vadeli)	1,545	42	-97%	0%	0%
D. Diğer Borçlar (Uzun Vadeli)	558	223	-60%	0%	0%
E. Ana Faal. Kon. Dış. Fin. Sek. Faal. Borçlar (UV)	0	0	A.D.	0%	0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (Uzun Vadeli)	0	0	A.D.	0%	0%
G. Borç Karşılıkları (Uzun Vadeli)	5	5	0%	0%	0%
H. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İliş. Karş. (UV)	23,220	25,959	12%	0%	0%
I. Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	10,057	8,822	-12%	0%	0%
J. Diğer Yükümlülükler (Uzun Vadeli)	46	83	81%	0%	0%
III. ÖZKAYNAKLAR	2,060,953	2,330,745	13%	39%	29%
A. Ana Ortaklığa İlişkin Özkaynaklar	2,060,953	2,330,745	13%	39%	29%
1. Ödenmiş Sermaye	1,037,811	1,179,501	14%	20%	15%
2. Sermaye Düzeltmesi Farkları	320,504	317,511	-1%	6%	4%
3. Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi (-)	0	0	A.D.	0%	0%
4. Hisse Senetleri İhraç Primleri	40,657	0	A.D.	1%	0%
5. Değer Artış Fonları	89,968	142,390	58%	2%	2%
6. Ortak Kontrol Altındaki İşl. Birleşmeleri Etkisi	0	0	A.D.	0%	0%
7. Yabancı Para Çevrim Farkları	-3	-33	873%	0%	0%
8. Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	145,005	155,448	7%	3%	2%
9. Geçmiş Yıllar Kâr/Zararları	179,768	258,741	44%	3%	3%
10. Net Dönem Kârı/Zararı	247,243	277,187	12%	5%	3%
B. Azınlık Payları	-	-	A.D.	0%	0%
TOPLAM KAYNAKLAR	5,224,703	7,964,885	52%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamlı Değil

lanılmaması gereken bu kalemden aracı kurumların konsolide tablolarında iştiraklerine ait borçların sınıflandırılabilir. 2010 yılı itibariyle solo tablolarında bu başlıkta bakiye bulunmamaktadır.

Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberiyle birlikte, finansal tablo formatına 2010 yılında çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin kısa vadeli karşı-

lıklar kalemi eklenmiştir. Ağırlıklı olarak personel izin ve prim gibi çeşitli karşılıkların sınıflandırıldığı bu kalem 2010/09 itibariyle 36 milyon TL'dir.

Uzun Vadeli Yükümlülükler

2010 Eylül sonu itibariyle toplam yükümlülüklerin %1'inden azını oluşturan uzun vadeli yükümlülükler

39 milyon TL'dir. Bu yükümlülüklerin en büyük kalemi çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin uzun vadeli karşılıklardır. Kıdem tazminatı karşılıklarını içeren uzun vadeli bu karşılıklar 2010/09'da 26 milyon TL olmuştur.

4 milyon TL olan uzun vadeli finansal borçların tamamına yakını banka kredileri oluşturmaktadır. Ayrıca, 2010 Eylül sonu itibariyle sektörün ertelenmiş vergi yükümlülüğü 9 milyon TL'dir.

Özkaynaklar

2010 Eylül sonu itibariyle sektörün özkaynakları 2,3 milyar TL seviyesindedir. Özkaynakların %13 oranında artmasına rağmen, yükselen kısa vadeli borçlanmaya bağlı olarak toplam yükümlülükler içindeki payı 10 puan gerileyerek %29'a inmiştir.

2010/09'da özkaynakların yarısını ödenmiş sermaye oluşturmaktadır. Ödenmiş sermayeden kaynaklanan enflasyon düzeltmesi farkları ilgili dönem sonunda 318 milyon TL'dir.

2009 yılında İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin halka arz edilmesinden kaynaklanan 41 milyon TL değerindeki hisse senedi ihraç primleri, kurumun ödenmiş sermayesine eklendiği için bu dönem sıfırlanmıştır.

Değer artış fonları, doğrudan gelir tablosuyla ilişkilendirilemeyip özkaynağa aktarılan tutarları ifade etmektedir. Bu tutar 2010'un Eylül sonu itibariyle 142 milyon TL olup, %58 yükselmiştir. Bu artışta özellikle bir aracı kurumun borsada işlem gören iştirakinin değer artışı etkilidir.

Gelir tablosu analizinde daha detaylı inceleneceği üzere, 2010'un ilk 9 ayında aracı kurum sektörünün net dönem kârı 277 milyon TL'dir.

SONUÇ

Aracı kurumlar 2010 Eylül sonu itibariyle, bir önceki yıla göre aktiflerini 1,5 kat artırarak 8 milyar TL'ye çıkartmıştır. Sağlam mali yapılarını ve likit pozisyonlarını devam ettiren sektörde dönen varlıkların payı %91'e çıkmıştır. Artan borçlanmayla kısa vadeli yükümlülüklerin bilançodaki payı 10 puan artışla

%70'e çıkarken, özkaynaklar %13 yükselmiştir. 2,3 milyar TL olan özkaynakların yarısını ödenmiş sermaye oluşturmıştır. Bu dönemde aracı kurumların para piyasasına borçlanarak ya da banka kredisi kullanılarak banka mevduatına yatırım yaptıkları görülmüştür.

GELİR TABLOSU ANALİZİ

Aracı kurumların gelir tablosu iki ana başlık altında detaylandırılmaktadır. Kurumlar devam ettirdiği faaliyetlerini "Sürdürülen Faaliyetler" altında izlerken, mali tablonun son günü itibariyle durdurduğu faaliyetlere ilişkin dönem içinde oluşan gelir ve giderlerini "Durdurulan Faaliyetler" altında takip etmektedir.

Sürdürülen faaliyetler hesabında sınıflandırılan ilk kalem satış gelirleridir. Bu kalem altında aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları menkul kıymet satışları, aracılık komisyon gelirleri, hizmet gelirleri ve esas faaliyetlerden diğer gelirleri yer almaktadır. Bir sonraki kalem olan satışların maliyetinde ise kurumların kendi portföylerine aldıkları menkul kıymetlerin alış tutarları takip edilmektedir.

Satış gelirlerinden satışların maliyeti düşüldüğü zaman ticari faaliyetlerden brüt kâr/zarar rakamına ulaşılmaktadır. 2010/09 dönemi itibariyle sektörün ticari faaliyetlerden brüt kârı %44 artarak 671 milyon TL olmuştur.

Konsolide finansal tablo hazırlayan aracı kurumların sermaye piyasası dışında finans sektöründe faaliyet gösteren faktoring, sigorta şirketi gibi iştiraklerinin faiz, ücret, prim ve komisyon gibi gelirleri/giderleri "Ana Faaliyet Konusu Dışındaki Finans Sektörü Faaliyetlerinden Brüt Kâr/Zarar" kaleminde takip edilmektedir. Ancak bazı kurumların farklı yorumlamalar sebebiyle özet gelir tablosunda bazı hizmet gelirlerini bu kalem altında takip ettiği görülmüştür. 2010/09 dönemi sonu itibariyle gelir tablosunda 99 milyon TL tutan bu gelirler detaylarda hizmet gelirleri ile esas faaliyetlerden diğer gelirler altında takip edilmiştir. Bu tutarın neredeyse tamamı tek bir kurumdan kaynaklanmaktadır.

Brüt kâr/zarar, ticari ve finans sektörü faaliyetlerinden elde edilen kâr/zararların toplanmasıyla elde edilmektedir. Sektörün toplam gelirlerini ifade eden

Aracı Kurum Sektörünün Gelir Tablosu				
	30/09/2009	30/09/2010	30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER				
A. Satış Gelirleri (net)	69,262,703	114,907,690	66%	A.D.
B. Satışların Maliyeti (-)	-68,795,281	-114,236,782	66%	A.D.
R1. Ticari Faaliyetlerden Brüt Kar/Zarar	467,423	670,908	44%	87%
C. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Gelirler	181,171	100,672	-44%	13%
D. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Giderler (-)	-14,947	-2,107	-86%	0%
R2. Ana Faal. Konusu Dış. Fin. Sek. Faal. Brüt Kar/Zarar	166,224	98,565	-41%	13%
P1. BRÜT KAR/ZARAR	633,646	769,473	21%	100%
E. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-57,717	-71,016	23%	-9%
F. Genel Yönetim Giderleri (-)	-484,287	-533,635	10%	-69%
G. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	-134	-279	109%	0%
H. Diğer Faaliyet Gelirleri	44,117	21,861	-50%	3%
I. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	-12,848	-9,435	-27%	-1%
P2. FAALİYET KARI/ZARARI	122,778	176,969	44%	23%
J. İştirak Kar/Zararlarından Paylar	7,186	5,035	-30%	1%
K. Esas Faaliyet Dışı Finansal Gelirler	216,958	262,548	21%	34%
L. Esas Faaliyet Dışı Finansal Giderler (-)	-54,291	-111,852	106%	-15%
P3. SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ ÖNCESİ KAR/ZARAR	292,630	332,699	14%	43%
M. Sürdürülen Faaliyetlerden Vergi Gelir/Gideri	-45,699	-55,512	21%	-7%
N. Dönem Vergi Gelir/Gideri	-53,159	-59,414	12%	-8%
O. Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	7,460	3,902	-48%	1%
P4. SÜRDÜRÜLEN FAAL. DÖNEM KARI/ZARARI	246,931	277,187	12%	36%
DURDURULAN FAALİYETLER				
P. Durdurulan Faaliyetlerin Vergi Sonrası Dönem Karı/Zararı	312	0	A.D.	A.D.
P5. DÖNEM KARI/ZARARI	247,243	277,187	12%	36%
P6. Azınlık Payları	-	-	A.D.	A.D.
P7. Ana Ortaklık Payları	247,243	277,187	12%	36%
Kaynak: TSPAKB			A.D.: Anlamı Değil	

brüt kâr rakamı 2010 yılının ilk 9 ayında %21 artarak 769 milyon TL'ye yükselmiştir.

GELİR DAĞILIMI

Giriş bölümünde değinildiği gibi, Birliğimiz aracı kurumların özet mali tabloların yanı sıra detaylı verileri de derlemektedir. Dipnotlardan üretilen tablolar, uygulama birliği açısından aracı kurumların verilerini daha sağlıklı bir biçimde göstermektedir. Bu sebeple gelir dağılımı analizinde dipnotlardan derlenen rakamlar esas alınarak değerlendirme yapılmaktadır.

Farklı uygulamalar dolayısıyla, gelir tablosu ile dipnotları arasında sınıflandırma farklılıkları oluşabilmektedir. Örneğin, özet gelir tablosunda yer alan toplam gelirler (brüt kâr) 769 milyon TL iken, dipnotlardan oluşturulan "Gelir Kompozisyonu" tablosunda 768 milyon TL'dir.

Aracı kurumların toplam gelirleri %20 artarak 768 milyon TL olmuştur. Bu gelirlerin üçte iki gibi önemli bir bölümü net komisyonlardan elde edilmiştir. Net komisyon gelirlerini %19 pay ile hizmet gelirleri takip etmektedir. Aynı dönemde alım satım işlemlerinden elde edilen kâr 30 milyon TL'ye inmiştir. Ayrıca, aracı kurumlar diğer faaliyetlerinden 87 milyon TL gelir elde etmiştir.

Gelir kompozisyonunun değişimine üçer aylık dönemlerle bakıldığında, 2010 yılının ilk çeyreğine

kadar gelirlerin arttığı görülmektedir. Net komisyon gelirlerindeki değişime paralel olarak, yılın ikinci çeyreğinde görülen duraklama, üçüncü çeyrekte yerini düşüşe bırakmıştır.

Net Komisyon Gelirleri

Aracı kurumların hisse senedi, vadeli işlem sözleşmeleri ve SGMK gibi menkul kıymet işlemlerinden elde ettikleri komisyonlardan, müşterilere ve acen- telere ödenen komisyon iadelerinin düşülmesiyle net komisyon gelirleri hesaplanmaktadır. Bu gelirler, 2010 yılının 9 aylık döneminde %23 artarak 507 milyon TL'ye yükselmiştir.

%81 pay ile hisse senedi işlemlerinden elde edilen komisyonlar net komisyon gelirleri içindeki en önemli kalem olmaya devam etmiştir. Karşılaştırılan dönemler arasında hisse senedi işlem hacmindeki yükseliş %33 olurken, komisyonlardaki artış %26'da kalmıştır. Sektörün bu dönemdeki efektif komisyon oranı ise %0,050'den (yüzbinde 50) %0,048'e (yüzbinde 48) gerilemiştir. Çeyrek dönemler bazında bakıldığında, 2009 yılının ilk çeyreğinde %0,051 olan söz konusu oranın süregelen bir düşüşle 2010 yılının üçüncü çeyreğinde %0,046'ya kadar gerilediği görülmektedir.

Bununla birlikte, hesaplanan bu oranın, yatırımcılardan tahsil edilen komisyon oranı olarak değil, aracı kurumların gelirleri olarak değerlendirilmesi gerekir.

Gelir Kompozisyonu (Çeyrekler Bazında-Bin TL)					
	3Ç09	4Ç09	1Ç10	2Ç10	3Ç10
Net Komisyon Gelirleri	160,605	160,279	192,596	177,577	136,585
Hizmet Gelirleri	32,137	51,263	46,331	50,691	46,531
Alım-Satım ve Türev Kâr/Zararı	18,643	13,103	9,444	9,077	11,756
Diğer Gelirler	22,980	28,243	26,397	35,673	25,214
Toplam	234,366	252,888	274,768	273,018	220,086

Kaynak: TSPAKB

Net komisyon gelirlerindeki ikinci önemli gelir başlığı vadeli işlemlerden elde edilen komisyonlardır. Vadeli işlem aracılık komisyonları 2010'un ilk 9 aylık döneminde 86

Gelir Kompozisyonu					
	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Net Komisyon Gelirleri	411,395	506,758	23%	64%	66%
Hizmet Gelirleri	97,387	143,553	47%	15%	19%
Alım-Satım ve Türev Kâr/Zararı	44,289	30,277	-32%	7%	4%
Diğer Gelirler	85,081	87,284	3%	13%	11%
Toplam	638,152	767,872	20%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

Net Komisyon Gelirleri					
	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senedi	327,349	412,660	26%	80%	81%
Vadeli İşlem	74,021	85,949	16%	18%	17%
SGMK	9,582	8,047	-16%	2%	2%
Yabancı MK	443	102	-77%	0%	0%
Toplam	411,395	506,758	23%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

milyon TL'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde aracı kurumların vadeli işlemleri %30 artarken, bu işlemlerden elde edilen komisyonlar %16 artmıştır. VOB işlemlerindeki efektif komisyon oranı ise karşılaştırılan dönemler arasında %0,021'den (yüzbinde 21) %0,018'e (yüzbinde 18) gerilemiştir.

Hisse senetlerine benzer şekilde VOB komisyon oranlarına çeyrek dönemler bazında bakıldığında, 2009 yılının ilk çeyreğinde %0,024 olan oranın 2010 yılının 3. çeyreğinde %0,016'ya kadar düştüğü görülmektedir.

Sabit getirili menkul kıymet işlemlerinden elde edilen komisyon gelirlerinin payı ise yalnızca %2'dir. 2010/09'da SGMK işlemlerinden 8 milyon TL, yabancı menkul kıymet işlemlerinden ise 102.000 TL gelir elde edilmiştir.

Hizmet Gelirleri

Sektörün ikinci önemli gelir grubu olan hizmet gelirleri, varlık yönetimi, kurumsal finansman ve yatırım danışmanlığı gibi faaliyetlerden elde edilen gelirleri içermektedir. Bu kalemden 2009'un aynı dönemine göre %47 artışla 2010/09'da 144 milyon TL'lik gelir elde edilmiştir. Bir önceki döneme göre yaşanan bu artışın yanı sıra, hizmet gelirlerinin alt kalemlerindeki yoğunlaşmanın azalması dikkat çekmektedir.

Yatırım fonu yönetim ve satış komisyonları ile portföy yönetimi komisyonlarından oluşan varlık yönetimi gelirleri 50 milyon TL civarındadır. Bu gelirler arasında yatırım fonu yönetim komisyonları ön plana çıkmaktadır. Faaliyet verilerinin incelendiği bölümde de yer verildiği gibi, dönem itibarıyla 36

aracı kurumun portföy yönetimi faaliyeti göstermiştir. 2010 yılının ilk 9 ayında sektör 34 milyon TL'lik yatırım fonu yönetim komisyonu elde etmiştir.

Kurumsal finansman gelirleri, halka arz işlemleri, işletme satın alma/birleşme, sermaye artırımı, temettü dağıtımı gibi kurumsal finansman işlemlerinden elde edilen gelirleri ifade etmektedir. 2010 yılının ilk üç çeyreğinde bu gelirler bir önceki yıla göre 2,5 kattan fazla artarak 48 milyon TL'ye yükselmiş, toplamdaki paylarını %34'e çıkarmıştır.

Kurumsal finansman gelirlerinin detaylarına bakıldığında, bu gelirlerdeki artışta halka arz gelirlerindeki çıkışın etkili olduğu görülmektedir. 2009 yılının ilk 9 ayında yalnızca bir halka arz tamamlanırken, bu sayı 2010 yılının ilk 9 ayında bu rakam 17'ye yükselmiştir. Ayrıca, bu dönemde aracı kurumlar 10 tahvil ihracı gerçekleştirmiştir. Halka arz faaliyetlerindeki bu artış sayesinde, elde edilen gelirler 2009/06'da 99.000 TL'den 2010/09'da 22 milyon TL'ye yükselmiştir.

Satın alma-birleşme faaliyetlerinde de canlanma söz konusudur. Bu işlemlerden elde edilen gelirler 2010 yılının ilk dokuz ayında %155 artış göstererek 21 milyon TL'ye yükselmiştir. 2009/09'da olduğu gibi tek bir aracı kurum, bu gelirlerin neredeyse tamamına sahiptir.

Sermaye artırımı ve temettü dağıtımı faaliyetlerinden elde edilen gelirlerde ise karşılaştırılan dönem-

Hizmet Gelirleri					
	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Varlık Yönetimi Gelirleri	48,745	50,098	3%	50%	35%
Kurumsal Finansman Gelirleri	18,110	48,340	167%	19%	34%
Diğer Komisyon ve Gelirler	30,533	45,116	48%	31%	31%
Toplam	97,387	143,553	47%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

Kurumsal Finansman Gelirleri

	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Halka Arz	99	22,016	A.D.	1%	46%
İşletme Satın Alma/Birleşme	8,116	20,734	155%	45%	43%
Ser. Art.-Tem. Dağ.	1,544	1,338	-13%	9%	3%
Diğer Danışmanlık	8,351	4,251	-49%	46%	9%
Toplam	18,110	48,340	167%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamlı Değil

ler arasında hafif bir düşüş yaşanmıştır. 1 milyon TL düzeyinde olan bu gelirlerin kurumsal finansman gelirleri içindeki payı %3'tür.

Kurumsal finansman gelirleri altında yer alan diğer gelirler, bir önceki yıla göre yarı yarıya azalarak 4 milyon TL'ye gerilemiştir. Bu değişimde, 2009 yılının eş döneminde yurtdışına danışmanlık hizmeti veren bir aracı kurumun elde ettiği gelirlerdeki düşüş rol oynamıştır.

Hizmet gelirlerine tekrar dönülecek olursa, bu kalem altında yer alan diğer komisyon ve gelirler; aracı kurumların EFT, virman, saklama ücretleri gibi işlemlerden elde ettikleri komisyonlar ile yatırım danışmanlığı gelirlerini içermektedir. Hizmet gelirleri içinde %31 paya sahip olan diğer gelirler 2010/09'da %48 artarak 45 milyon TL olmuştur.

Alım-Satım ve Türev İşlem Kâr/Zararları

Aracı kurumların bir diğer gelir kalemi toplam gelirler içinde %4 paya sahip olan menkul kıymet alım-satım ve türev işlem kâr/zararlarıdır. 2009/09 döneminde alım satım işlemlerinden 44 milyon TL kazanç sağlayan aracı kurumlar, 2010 yılının eş döneminde 30 milyon TL kâr etmişlerdir. Hisse senedi işlemlerinden bu dönem kâr sağlanmasına rağmen, söz

konusu düşüşte, DİBS ve türev işlemlerinden elde edilen kazancın azalması etkili olmuştur.

2009/09'da kendi portföylerine yaptıkları hisse senedi işlemlerinden 3 milyon TL zarar eden aracı kurumlar, 2010/09'da 17 milyon TL kâr kaydetmişlerdir. Bu veriye daha detaylı bakıldığında 2009 yılında sektörün zarar tutarının özellikle tek bir aracı kurumdan kaynaklandığı, 2010 yılında ise kâr/zarar tablosunun nispeten daha dengeli bir yapıya kavuştuğu görülmektedir.

Aracı kurumların devlet iç borçlanma senetleri işlemlerinden elde ettiği getiri 2010 yılının ilk 9 ayında %74 gerileyerek 8 milyon TL'ye düşmüştür. Aynı dönemde, kurumlar yabancı menkul kıymet işlemlerinden 3 milyon TL kâr elde etmiştir.

Portföye yapılan işlemlerden türev işlemlerinde zarar kaydedilmiştir. 2009 yılının eş döneminde bu işlemlerden 12 milyon TL kâr elde eden kurumlar, 2010 yılının aynı döneminde 1 milyon TL zarar etmişlerdir. Zararın önemli bir kısmı bir aracı kurumdan kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, bu hesabın, VOB'daki işlemlerin yanı sıra aracı kurumların yurtdışındaki türev işlemlerini yansıttığını belirtmek gerekir.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler**Alım-Satım ve Türev İşlem Kâr/Zararları**

	30/09/2009	30/09/2010	
	Bin TL	Bin TL	% Değişim
Hisse Senetleri	-3,210	17,455	A.D.
DİBS	28,502	7,528	-74%
Yatırım Fonları	3,495	3,799	9%
Yabancı Menkul Kıymet	5,749	3,179	-45%
Özel SGMK	-2,293	-350	-85%
Türev İşlemler	12,046	-1,334	-111%
Toplam	44,289	30,277	-32%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamlı Değil

Esas faaliyetlerden diğer gelirler, ağırlıklı olarak aracı kurumların müşterilerinden aldıkları faizleri yansıtmaktadır. Faaliyet verilerinde değinildiği gibi, kredili işlemlerdeki artışa paralel olarak müşterilerden alınan faiz gelirleri 62 milyon TL'ye yükselmiş, toplamdaki payları %71'e çıkmıştır.

Ana faaliyet konusu dışındaki finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zarar

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	48,155	87,284	81%	57%	100%
Müşterilerden Alınan Faiz Gelirleri	43,415	62,210	43%	51%	71%
Diğer Esas Faaliyet Gelirleri	4,740	25,074	429%	6%	29%
Ana Faal. Kon. Dış. Fin. Sek. Faal. Brüt K/Z	36,926	-	A.D.	43%	-
Toplam	85,081	87,284	3%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

A.D.:Anlamli Değil

kaleminde, aracı kurumların konsolidasyon kapsamındaki sigorta ve faktoring gibi finans sektörü iş-tiraklerinden elde ettikleri gelirler sınıflandırılmaktadır. Ancak, 2009 yılının ilgili döneminde bu kaleminde yer alan tutarın büyük çoğunluğu bir aracı kurumun arbitraj işlemlerinden elde ettiği kâr rakamını yansıtıyordu. İlgili aracı kurum 2010 yılında bu gelirlerini diğer esas faaliyetlerinden gelirler başlığı altında sınıflandırmaya başlamıştır. Dolayısıyla, diğer esas faaliyet gelirleri 2010 yılında 25 milyon TL'ye yükselmiştir.

Sonuç olarak esas faaliyetlerden diğer gelirler bir önceki dönem göre çok değişmeyerek 87 milyon TL olmuştur.

GİDER DAĞILIMI

2010'un ilk 9 ayında sektörün toplam giderleri bir önceki yılın eş dönemine göre %12 artarak 605 milyon TL'ye yükselmiştir.

Artan işlem hacimlerine bağlı olarak, işlem payları %80 artmış, diğer pazarlama giderlerinde yaşanan

düşüşle beraber, toplam pazarlama, satış ve Ar-Ge giderleri 72 milyon TL olmuştur.

Faaliyet giderlerinin yarısından fazlasını, %54'ünü personel giderleri oluşturmaktadır. Bu gider kalemine ücretlerin yanı sıra, çalışanlarla ilgili sigorta, servis, yemek, özel sağlık sigortası gibi yan ödeme ve giderler de dahil edilmektedir. Karşılaştırılan dönemler arasında %13 artan personel giderleri 325 milyon TL'ye yükselmiştir.

Sektörün ortalama çalışan sayısı 2009/09'da 4.813, 2010/09'da ise 4.827'dir. Personel giderlerinin ortalama personel sayısına bölünmesiyle edilen bir çalışanın aylık ortalama maliyeti 2009'da 6.632 TL iken 2010'da %13 artarak 7.470 TL olmuştur.

Özel yazılım hakları gibi maddi olmayan duran varlıkların gider haline getirilmesine itfa payı denmektedir. "Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberi"ne bağlı olarak detaylandırılan yeni bir kalem olan itfa payları, 2010/09 döneminde 1 milyon TL civarındadır.

Gider Dağılımı

	30/09/2009	30/09/2010		30/09/2009	30/09/2010
	Bin TL	Bin TL	% Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	58,328	71,955	23%	11%	12%
İşlem Payları	30,600	55,032	80%	6%	9%
Diğer Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	27,729	16,923	-39%	5%	3%
Genel Yönetim Giderleri	483,828	533,009	10%	89%	88%
Personel Giderleri	287,266	324,512	13%	53%	54%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	21,617	23,843	10%	4%	4%
Komisyon ve Diğer Hizmet Giderleri	12,506	17,155	37%	2%	3%
Amortisman Giderleri	16,286	16,446	1%	3%	3%
Üyelik Aidat, Gider ve Katkı Payları	5,970	5,827	-2%	1%	1%
İtfa Payları	-	1,340	A.D.	-	0%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	140,183	143,886	3%	26%	24%
Toplam	542,156	604,964	12%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamli Değil

Kira, elektrik, su, telefon, bilgi işlem altyapısı gibi giderleri kapsayan diğer genel yönetim giderleri ise toplamda 144 milyon TL civarında olup, toplam giderlerdeki payı ufak bir gerileme ile %24 olmuştur.

KÂRLILIK

Karşılaştırılan dönemlerde artan işlem hacimlerine bağlı olarak, aracı kurumların en önemli gelir kaynağını oluşturan net komisyon gelirleri 2010/09 döneminde %23 artarak 507 milyon TL'ye yükselmiştir. Hisse senedi işlemlerinden elde edilen komisyon gelirleri %81 pay ile ağırlığını sürdürmüştür.

Bir diğer önemli gelir kalemi olan hizmet gelirleri bir önceki döneme göre 1,5 kat artarak 144 milyon TL'ye çıkarken toplam gelirlerdeki payı %19 olmuştur. Karşılaştırılan dönemlerde halka arz ve şirket satın alma ve birleşme işlemlerindeki canlanma ile kurumsal finansman gelirlerinde yaşanan artış, söz konusu çıkışta etkili olmuştur. Hizmet gelirlerinde diğer önemli kalemi olan yatırım fonu yönetim ve satışı ile portföy yönetimi faaliyetlerinden elde edilen komisyonları içeren varlık yönetimi gelirleri 50 milyon TL civarındadır.

Aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları menkul kıymet ve türev işlemleri alım satımından kaydettikleri kazanç bir önceki yıla göre %32 azalarak 30 milyon TL'ye gerilerken, toplam gelirlerin %4'ünü oluşturmıştır. Kurumlar geçen dönemki hisse senedi alım satımından kaydettikleri zararları kazanca çevirirken, kurumların DİBS işlemlerindeki kazançları düşmüştür. Aynı dönemde kurumlar türev işlemlerinden zarar etmiştir.

Ağırlıklı olarak kredili işlemler ve ödünç işlemlerinden elde edilen faiz gelirlerini kapsayan müşterilerden alınan faiz gelirleri, 2009/09'a göre %43 artarak 62 milyon TL'ye ulaşmıştır. Böylece, esas faaliyetler-

den diğer gelirler 87 milyon TL olmuştur.

Sonuç olarak, sektör 2010 yılının ilk yarısında toplam gelirlerini (brüt kar/zarar) %21 artırarak 769 milyon TL'ye yükseltmiştir.

İşlem payları ve personel giderlerindeki yükseliş, aracı kurumların toplam giderlerinin artmasına neden olmuştur. Yine de gelirlerin giderlerden daha hızlı çıkmasıyla toplam faaliyet kârı %44 artarak 177 milyon TL'ye yükselmiştir.

Aracı kurumların iştiraklerinden elde ettikleri temettüyü yansıtan iştirak kârlarından paylar 5 milyon TL civarındadır.

Dörtte birini temettü gelirleri, %44'ünü de mevduat faiz gelirlerinin oluşturduğu esas faaliyet dışı finansal gelirler, %21 artarak 263 milyon TL'ye çıkmıştır.

Esas faaliyet dışı finansal giderler ise iki kat artarak 112 milyon TL'ye çıkmıştır. Faiz giderleri bu kalemin %60'ını oluştururken, bazı kurumlar menkul kıymet değerlemesinden kaynaklanan reeskont giderlerini bu başlıkta sınıflandırılmaktadır.

Böylece, aracı kurumların vergi öncesi dönem kârı 2009/09'da 293 milyon TL'den, 2010/09'da 333 milyon TL'ye yükselmiştir. Vergi giderleri düşüldüğü zaman, net dönem kârının bir önceki yıla kıyasla %12 artarak 277 milyon TL'ye yükseldiği görülmektedir.

2009/09 dönemindeki 312.000 TL tutarındaki durdurulan faaliyetlerden vergi sonrası kâr, bir aracı kurumun bazı faaliyetlerini aynı finansal holding bünyesinde bir başka kuruma devretmesinden dolayı oluşmuştu. 2010 yılında böyle bir gelir oluşmamıştır.

2010 yılının ilk 9 ayında kâr eden kurum sayısı bir önceki yıla göre 5 adet azalmasına rağmen, toplam kâr artmış, zarar toplamı ise azalmıştır. 2010/09 döneminde 62 aracı kurum 299 milyon TL kâr ederken, 31 aracı kurum 22 milyon TL zarar etmiştir. Sonuç olarak, sektörün net dönem kârı 277 milyon TL olmuştur.

Aracı Kurumların Kâr Dağılımı			
	30/09/2009	30/09/2010	Değişim
Kâr Eden Kurum Sayısı	67	62	-7%
Zarar Eden Kurum Sayısı	24	31	29%
Toplam Kurum Sayısı	91	93	2%
Kâr Toplamı (Mn. TL)	279	299	7%
Zarar Toplamı (Mn. TL)	-31	-22	A.D.
Net Dönem Kârı	247	277	12%
Kaynak: TSPAKB		A.D. Anlamı değil	

GÜNDEMDEKİ MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ

Kasım ayında, Merkezi Kayıt Kuruluşunun faaliyet esaslarına ilişkin düzenleme getiren yönetmelik ile sermaye piyasası araçlarının kayden izlenmesine ilişkin esasları düzenleyen tebliğde değişikliğe gidilmiştir. Gerçekleştirilen düzenleme değişikliklerine okuyucularımızın mevzuat takibine yardımcı olmak amacıyla aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

DÜZENLEME DEĞİŞİKLİKLERİ

MERKEZİ KAYIT KURULUŞUNUN KURULUŞ, FAALİYET, ÇALIŞMA VE DENETİM ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

İhraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibarıyla kaydı tutulan sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakları kayden izleyen Merkezi Kayıt Kuruluşunun kuruluş, faaliyet, çalışma ve denetim esasları 21.06.2001 tarih ve 24439 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma Ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmektedir.

02.11.2010 tarih ve 27747 sayılı Resmi Gazete’de, ilgili Yönetmeliğinin, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile personeline aranacak nitelikleri belirleyen 9. maddesinde değişiklik yapan “Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma Ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Düzenleme ile yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile personeline aranacak nitelikler, atıf yapılan mevzuattaki değişiklikler göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkum olmamak şartının, yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve genel müdür yardımcılar için bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkum ol-

mamak şeklinde aranacağı hükme bağlanmıştır.

KAYDİLEŞTİRİLEN SERMAYE PİYASASI ARAÇLARINA İLİŞKİN KAYITLARIN TUTULMASININ USUL VE ESASLARI HAKKINDA TEBLİĞDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR SERİ:IV, NO:49 SAYILI TEBLİĞ

Sermaye piyasası işlemlerinin güvenli, hızlı ve etkin bir şekilde yürütülebilmesi için, sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakların Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden izlenmesine ilişkin usul ve esaslar 22.12.2002 tarih ve 24971 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Seri:IV, No:28 sayılı “Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ” ile düzenlenmektedir.

13.11.2010 tarih ve 27758 sayılı Resmi Gazete’de, ilgili Tebliğin, MKK nezdinde tutulacak hesap türlerine ilişkin düzenleme getiren 6., aracı kuruluş hesabına ilişkin hükümler getiren 9., sermaye piyasası araçlarının teslimi ve hak sahipliği bilgilerinin oluşturulmasını düzenleyen geçici 3. maddelerinde değişiklik yapan ve Tebliğe yabancı sermaye piyasası araçlarına ilişkin kayıtları düzenleyen madde 18/A’yı ekleyen Seri:IV, No:49 sayılı “Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Düzenleme değişikliği ile;

- MKK’nın yabancı saklama kuruluşları nezdinde hesap açtırmasına ilişkin usul ve esasların MKK tarafından belirleneceğine ilişkin hüküm Tebliğe eklenmiştir.
- Yatırımcılara ait kaydi sermaye piyasası araçları yatırımcı hesaplarında izlenmektedir. Değişiklik ile, bununla birlikte, Kurul tarafından her bir ser-

maye piyasası aracının veya bu aracın konu edildiği işlemin niteliğine göre üye bazında izleme kararı da verilebileceği düzenlenmiştir.

- İhraç edilen yabancı sermaye piyasası araçlarına ilişkin olarak bu Tebliğde belirlenen ihraç ve satışta bildirim, mali hakların kullanılması ve kaydı, yönetsel hakların kullanılması ve genel kurul blokajı hususlarında farklı usul ve esasların Kurul tarafından belirlenebileceği hükme bağlanmıştır.
- Türkiye’de ihraç ve satışı yapılacak yabancı sermaye piyasası araçlarının ilgili ülke düzenlemeleri uyarınca saklamacı kuruluş nezdinde tutuluyor olması halinde bunların ayrıca MKK’ya tesliminin zorunlu olmadığı yönündeki hüküm Tebliğe eklenmiştir.

Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri					
	Milyon TL	2008	2009	2010/06	%Δ
TL Mevduat		268.803	305.201	328.393	7,6%
DTH		127.823	139.334	133.807	-4,0%
Katılım Bankalarında Toplanan Fonlar		18.796	26.625	28.879	8,5%
DİBS		62.747	64.761	59.955	-7,4%
Eurobond		4.478	5.237	5.037	-3,8%
Yatırım Fonları		24.200	29.606	29.562	-0,1%
Repo		2.199	1.383	1.983	43,4%
Emeklilik Yatırım Fonları		6.042	9.105	10.348	13,7%
Hisse Senedi		19.623	40.666	45.551	12,0%
Toplam		534.711	621.918	643.515	3,5%
Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri					
	Milyon TL	2008	2009	2010/06	%Δ
Hisse Senedi		35.417	82.631	89.529	8,3%
DİBS		30.221	30.765	39.797	29,4%
Eurobond		927	1.227	1.426	16,2%
Mevduat		9.972	11.574	15.161	31,0%
Toplam		76.537	126.197	145.913	15,6%
Halka Açık Şirketlerin Piyasa Değeri					
		2008	2009	03.12.2010	%Δ
Milyon TL		182.025	350.761	475.159	35,5%
Milyon \$		119.698	235.837	322.514	36,8%
Halka Açık Kısımın Piyasa Değeri (Milyon \$)		36.816	78.128	103.386	32,3%
Ortalama Halka Açıklık Oranı		30,8%	32,8%	32,1%	A.D.
Hisse Senedi Piyasasındaki Menkul Kıymet Sayısı					
		2008	2009	03/12/2010	%Δ
Şirket		269	267	283	6,0%
Yatırım Ortaklığı (Gayrimenkul ve Risk Sermayesi dahil)		48	48	52	8,3%
Borsa Yatırım Fonu		9	10	12	20,0%
Varant		-	-	18	A.D.
Birincil Halka Arzlar					
		2008	2009	03/12/2010	%Δ
Şirket Sayısı		1	1	15	A.D.
Şirket Halka Arz Tutarı (Milyon \$)		1.873	7	983	A.D.
Yatırım Ortaklığı Sayısı (Gayrimenkul ve Risk Ser. dahil)		1	0	6	A.D.
Yatırım Ortaklığı Halka Arz Tutarı (Milyon \$)		4	0	1.146	A.D.
Borsa Yatırım Fonu Sayısı		1	1	3	A.D.
Borsa Yatırım Fonu Halka Arz Tutarı (Milyon \$)		18	69	11	A.D.
Toplam Halka Arz Tutarı (Milyon \$)		1.895	76	2.140	A.D.
Halka Açık Şirket Kârlılığı					
		2007	2008	2009	%Δ
Kâr Eden Şirket Sayısı		252	178	220	23,6%
Zarar Eden Şirket Sayısı		68	140	93	-33,6%
Kâr Edenlerin Toplam Kârı (Milyon TL)		31.962	25.805	31.203	20,9%
Zarar Edenlerin Toplam Zararı (Milyon TL)		-714	-3.454	-1.576	-54,4%
Toplam Kâr/Zarar (Milyon TL)		31.248	22.351	29.627	32,6%
Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü					
	Milyon \$	2008	2009	03/12/2010	%Δ
A Tipi Yatırım Fonları		365	674	919	36,3%
B Tipi Yatırım Fonları		15.253	19.047	19.295	1,3%
Emeklilik Yatırım Fonları		4.193	6.084	7.997	31,4%
Borsa Yatırım Fonları		128	170	172	0,8%
Yatırım Ortaklıkları		152	339	366	8,0%
Gayrimenkul Yat.Ort.		776	1.904	7.254	281,0%
Risk Sermayesi Yat.Ort.		27	55	128	131,8%
Toplam		20.895	28.273	36.130	27,8%
Kurumsal Yatırımcı/GSYH		3,3%	4,5%	5,4%	A.D.
Yatırımcı Sayısı					
		2008	2009	2010/11	%Δ
Yatırımcı Sayısı		989.853	1.000.261	1.038.778	3,9%
Yabancı Yatırımcı İşlemleri					
	Milyon \$	2008	2009	2010/11	%Δ
Hisse Senedi Saklama Bakiyesi		27.297	56.246	72.406	28,7%
Saklamadaki Payı		67%	67%	68%	0,5%
Hisse Senedi İşlem Hacmi		142.126	90.237	119.494	A.D.
İşlem Hacmi Payı		27%	14%	16%	A.D.
Net Hisse Senedi Yatırımı		-2.988	2.256	2.595	A.D.

TSPAKB Üyeleri				
	2008	2009	03/12/2010	%Δ
Aracı Kurum Sayısı	104	103	103	0.0%
Vadeli İşlemler Aracılık Şirketi Sayısı	0	0	1	A.D.
Banka Sayısı	41	41	41	0.0%
Toplam	145	144	145	0.7%

İMKB İşlem Hacimleri*				
Milyar \$	2008	2009	2010/10	%Δ
Hisse Senedi Piyasası	523	633	715	A.D.
Tahvil-Bono Kesin Alım-Satım Pazarı	797	802	788	A.D.
Aracı Kurum	97	88	85	A.D.
Banka	699	714	703	A.D.
TCMB+Takasbank	0	0	0	A.D.
Repo-Ters Repo Pazarı	4,974	4,138	3,827	A.D.
Aracı Kurum	875	677	646	A.D.
Banka	3,804	2,961	3,026	A.D.
TCMB+Takasbank	296	500	155	A.D.

*:Alım-Satım Toplamıdır.

VOB Verileri*				
	2008	2009	2010/11	%Δ
İşlem Hacmi (Milyar \$)	326	437	521	A.D.
Aracı Kurum	30	382	452	A.D.
Vadeli İşlemler Aracılık Şirketi	0	1	0	A.D.
Banka	296	53	68	A.D.
İşlem Gören Kontrat Sayısı (Milyon Adet)	54	79	58	A.D.
Açık Pozisyon (Adet)	209,382	188,976	389,804	106.3%

*:Alım-Satım Toplamıdır.

Aracı Kurumlarla İlgili Veriler				
Milyon TL	2008	2009	2010/09	%Δ
Dönen Varlıklar	3,297	5,287	7,215	36.5%
Duran Varlıklar	562	685	750	9.5%
Aktif Toplam	3,859	5,972	7,965	33.4%
Kısa Vadeli Yükümlülükler	1,954	3,771	5,595	48.4%
Uzun Vadeli Yükümlülükler	33	48	39	-19.0%
Özkaynaklar	1,873	2,153	2,331	8.3%
Toplam Özsermaye ve Yükümlülükler	3,859	5,972	7,965	33.4%
Net Komisyon Gelirleri	469	572	507	A.D.
Faaliyet Kârı/Zararı	25	187	177	A.D.
Net Kâr	170	317	277	A.D.
Personel Sayısı	5,102	4,715	4,907	4.1%
Şubeler	185	157	161	2.5%
İrtibat Bürosu	44	39	45	15.4%
Acente Şubeleri	5,664	5,873	6,143	4.6%

İMKB-100 Endeksi ve Hisse Senedi Piyasası				
	2008	2009	03/12/2010	%Δ
İMKB-100	26,864	52,825	66,860	26.6%
İMKB-100 (En Yüksek)	54,708	52,825	71,007	34.4%
İMKB-100 (En Düşük)	21,228	23,036	48,739	111.6%
Günlük Ortalama İşlem Hacmi (Milyon \$)	1,041	1,254	1,675	33.6%

Yurtdışı Borsa Endeksleri				
	2008	2009	03/12/2010	%Δ
ABD Nasdaq 100	1,212	1,860	2,191	17.8%
ABD S&P 500	903	1,115	1,225	9.8%
Almanya DAX	4,810	5,957	6,948	16.6%
Arjantin Merval	1,080	2,321	3,422	47.5%
Brezilya Bovespa	37,550	68,588	69,766	1.7%
Fransa CAC 40	3,218	3,936	3,751	-4.7%
Güney Afrika FTSE/JSE	21,509	27,666	31,377	13.4%
Hindistan BSE Sens	9,647	17,465	19,967	14.3%
Hong Kong Hang Seng	14,387	21,873	23,321	6.6%
İngiltere FTSE 100	4,434	5,413	5,745	6.1%
Japonya Nikkei 225	8,860	10,546	10,178	-3.5%
Meksika IPC	22,380	32,120	37,386	16.4%
Rusya RTS	632	1,445	1,687	16.8%

A.D.: Anlamli değil

Haftalık olarak güncellenen Sermaye Piyasası Özet Verileri Tablosuna www.tspakb.org.tr adresindeki internet sitenizden ulaşabilirsiniz.

Kaynak: AK Yatırım, DPT, Financial Times, Garanti Yatırım, İMKB, MKK, SPK, TCMB, TSPAKB, TÜİK, VOB

